ХАЛКЪА НИЗ, ХЬИНАР — КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА!

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советев Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 41 (4209). ШИНАРДИ, 5 апрель, 1966 шу. Мах 2 кеп.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXIII-ча СЪЕЗДАХ БОЛА

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1-ча апреле сайрийна хиннача заседане дІахо йийцар КПСС Центральни Комитета отчетни доклади КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетни доклади.

Заседане къамаьлаш дир новкъосташа: М. В. Келдыша — СССР Іилмай Академе президента, Р. Я. Малиновске — СССР оборона министра, И. И. Бодюла — Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара.

Цул тІехьагІа съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташеи хьалшашеи безаме тІаийцача доазол дехьарча коммунистически партей викалаша: новкъосташа Александр Ранковича — Центральни Комитета исполкома члена, Югославе коммунистий Союза ЦК секретара, Луис Корвалана — Чиле Коммунистически парте Центральни Комитета генеральни секретара.

Пионерски горн лекх. Ерригача зало детташ тІоараш а долаш дІачуйоал къона пионерия. Делегаташеи хьалшашеи хьал а гІайтте сий ду ленински тІехьен. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съездага моаршал делар пионераша.

2-ча апреле Москве, съездий Кремлевски Дворецe ший болх дІахо бихьар Советски Союза Коммунистически парте аргІанарча XXIII-ча съездо.

Съездо ювц КПСС Центральни Комитета отчетни доклади КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетни доклади.

Заседане къамаьлаш дир новкъосташа: И. Г. Кэбина — Эстоне Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. А. Громыкос — СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра, Ю. Д. Филиновас — КПСС Вольски райкома секретара (Саратовски парторганизаци), С. П. Павлова — ВЛКСМ Центральни Комитета хьалхарча секретара.

Цул тІехьагІа съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташеи хьалшашеи безаме тІаийцача доазол дехьарча коммунистически партей викалаша: новкъосташа Макс Реймана — Германе Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Генри Уинстона — США Коммунистически парте делегаце кулгалхочо Іодийшар США Коммунистически парте кулгалхочуньгара нов. Гэс Холлагара съездага моаршал луш дена письмо. Съезде иштта къамаьл дир делегаташеи хьалшашеи безаме тІаийцача Викторио Кодовильяс — Аргентина Коммунистически парте председатела.

КПСС Центральни Комитетеи КПСС Центральни ревизионни комиссеи отчетни докладех лаьцна дІахо къамаьлаш дир новкъосташа: Т. Усубалиева — Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. М. Маркова — СССР писателий Союза правлене секретара, В. И. Конотопа — КПСС Московски обкома хьалхарча секретара, Ф. А. Табеева — КПСС Татарски обкома хьалхарча секретара, А. Ф. Ватченкос — Украина КП Днепропетровски обкома хьалхарча секретара, М. С. Соломенцева — КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара.

Делегаташеи хьалшашеи безаме тІаийцар съездага моаршал луш къамаьлаш даь доазол дехьарча коммунистически партей викалаш новкъостий: Ричард Диксон—Австрале Коммунистически парте Центральни Комитета председатель, Костас Колиянис — Греце Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь, Родней Арисменди — Уругвая Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь.

Съезда цІерах моаршал дайташ посланеш кхьчай Гондураса Коммунистически партегара, Домининкански Коммунистически партегара, Парагвайски коммунистически партегара, Пуэрто-Рико къахьегамхой мукъабахара партегара, Реюньонски Коммунистически партегара, Сальвадора Коммунистически партегара.

КПСС XXIII-ча съезда цІерах моаршалаш телаш, ловцаш доахаш Іалаьмате дукха кьхаташи къахьегама рапорташи ух, промышленни предприятейи учрежденейи, гІишлоний, колхозий а совхозий а къахьегамхой коллективашкара, Советски Эскареи Флотеи бІухошкара, Іилман учрежденешкареи творчески организацешкареи, комсомольцашкара, кагирхошкара.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КЕРДА КАРАГІДАЬННА ДОККХА ХІАМА

ДУНЕН ТІА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА БЕТТА ИСКУССТВЕННИ СПУТНИК

ТАСС ХОАМ

1966 шера 3-ча апреле московски ханах 21 сахьати 44 минути яьлча «Луна-10» яха автоматически станци селеноцентрически (Бетта юххерча) орбита тІа а яьккха, дунен тІа эггара хьалхара Бетта искусственни спутник а хинна дІаяхай.

Станци селеноцентрически орбита тІа йоаккхилга Іалашдаьд укх шера 1-ча апреле станце хьоргболча наькъа траекторена коррекци ярои из Бетта гаргакхаьчача хана Лаьттара еннача командах нийса яьча маневрои.

Бетта эггара хьалхарча искусственни спутника орбита параметраш:

— Бетта тІехенна эггара кІезигагІа гаьна яьннача хана (периселене) — 350 километр гаргга;

— Бетта тІехенна эггара дукхагІа гаьна яьннача хана (апоселене) — 1000 километр гаргга;

— станце Бетта гонахьа го боаккха ха — 3 сахьат гаргга.

Бетта эггара хьалхарча искусственни спутника тІа Іилман прибораш оттаяьй Бетта юххе гІоллара космически аре тахкара.

Телеметрически система новкъосталца даьхача Іилман бустамех йола даннеш Лаьттан тІа Іочутелаш я.

Бетта искусственни спутнико беча наькъага хьожилгеи цун орбита параметраш хувцилгеи гаьнарча космически радиобувзама центро деш да.

Эггара хьалхара искусственни спутник Бетта гонахьарча орбита тІа яккхар — керда тІехъяьнна йоккха советски Іилмахой, инженерий, болхлой котало. 1957 шера эггара хьалхара Лаьттан искусственни спутник хьаяьча вай мехко эггара хьалхара Лаьттан искусственни спутник Бетта гонахьарча орбита тІа яьккхай, хІаьта из цунна тохкам беча лоархІамера этап а я.

ІИЛМАХОШКЕИ КОНСТРУКТОРАШКЕИ, ИНЖЕНЕРАШКА, ТЕХНИКАШКА, БОЛХЛОШКА, «ЛУНА-10» ЯХА АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦИ ХЬАЕШИ ХЬАЛЙОХИЙТАШИ ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАЧА ЕРРИГАЧА КОЛЛЕКТИВАШКЕИ ОРГАНИЗАЦЕШКЕИ

Деза новкъостий!

Космически аре дІахо а машара наькъаца караерзаеш я вай социалистически Даьхе.

1966 шера 3-ча апреле дунен тІа эггара хьалха орбита тІа яьккхай Бетта геттара юхе гІолла Іилман тохкамаш чакхдоахаш йола «Луна-10» яха автоматически станци. Бетта искусственни спутник хьаяр — советски Іилманеи техниканеи керда карагІдаьнна доккха хІама, дунен Іилмана юкъедихьа лоархІаме дакъа.

Бетта юххерча орбита тІа яьккхача автоматически станце новкъосталца Бутт тахкар — из да космос караерзаечара вай Даьхен низ закономерно дегІаахарца, советски халкъа творчески низаш тоадаларца дувзаденна дола кхы цхьаькха лагІа. Советски наха доккхал ду из станци вай мехка, чоалханегІа йола Іилмани технически проблемаш къоастаьча советски Іилмахой, конструкторий, инженерий, болхлой талантацеи къахьегамцеи хьаярах.

Космос караерзаеча яьккхача кердача котало тешал ду партеи правительстваи вай Іилмахошта, конструкторашта, болхлошта хьалхашка оттадаь декхараш толаме а планах а кхоачашдара. Цу тІехъяьнна йоккхача котало хьакъехьара шун доклад геттара раьза хинна тІаийцар КПСС XXIII-ча съезда делегаташа.

Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда делегаташа, вай парте, дерригача советски халкъо дег тІара даькъала буэц эггара хьалхара Бетта искусственни спутник дагалоацача, хьаеча, сигалйохийтача дакъа лоацаш хинна Іилмахойи конструкторашн, инженераш, техникаш, болхлой, коллективаши организацеши.

Сийле хийла советски халкъа — коммунизм хьалъеш доаллачун, халкъий машари иразн бахьан долаш къонахчалца къовсам лоаттабечун!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — советски халкъа ерригa каталонаш яхара деган урауттадери уж вІаштІехьйоахари.

КПСС XXIII-ча СЪЕЗДА ПРЕЗИДИУМ.

МОСКВА. Съездий Кремлевски Дворец. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гІа съезд.

СУРТА ТІА: Съездий Кремлевски Дворецa фойе заседанешта юкъе перерываш йолча хана. Аьрдехьара аьттехьа — «Засулаука мануфактура» яхача Рижски текстильни комбината ткачиха Л. Н. Парфенова, Я. Рудзутака цІерахча Вентспилсски чкъаьрий консервни комбината прессовщица Н. М. Фадеева, «Нуректалжикгидрострон» механизированни балхаш дара управлене экскаватора машинист Нисор Нигматов, Даугавпилсски электроинструментий завода обмотчица Е. Г. Гагарина, Карамазарски рудника (Таджикски ССР) горнопроходчески бригада бригадир Д. Муминов.

Е. Кассина сурт.

ТАСС фотохроника.

Деза совгІаташ дІадалар

31 марта, 1-чеи 2-чеи апреле КПСС XXIII съезда делегатий йоккхача группана дІаелар Советски Союза орденаши медалаши.

Ленина ордени «Марси Гони» яха дошо медали дІаийцарашта юкъе ба горнякаш, сталевараш, шахтайи рудникийи проходчикаш, экскаваторий машинисташ, предприятей директораш. Царех Социалистически Къахьегама Турпала цІи тиллай Іаьржа металлурги дегІанхувлара хьакъехьарча ворхІ шера плана заданеш кхоачашъяра толамаш дахарах.

Хьайбаш леладелга дегІакхувлара, шура, дулх, фуаш, тха доаккхилга а кийчделга а алсамдаккхара хьакъехьа толамаш дахарах енна Ленина орденаш, «Марси Гони» яха дошо медалаш, социалистически Къахьегама Турпала цІераш тахкарах йола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Грамоташ дІаелар колхозхой, совхозий, болхлой, юрта боахама специалистий, партийни, советски профсоюзни организацей болхлой группана.

Советски паччахьалкхенна гІуллакхаш дара сийле яьккхача дукхача новкъосташта дІаелар Ленина орденаш, Къахьегама ЦІеча Байракха, «Знак Почета яха орденаш, «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаш. Орденаши медалаши дІаийцарашта юкъе — СССР а союзни республикай а министраш, союзни республикай ЦК а парте обкомий а секретараш, инаралаш, адмиралаш, кхыбараш.

СовгІаташ деннараша Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетаи СССР Лакхехьарча Совета Президиумаи цар шоай балха лакха мах барах баркал а аьлар, хІаьта шоаш КПСС XXIII съездо тІаэцаргйола решенеш кхоачашъяра дерригa низаши знанеши тІаухийтаргхиларах дола дош а делар.

СовгІаташ дІатийлар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела В. Н. Подгорне, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаша Н. Г. Игнатова, Д. С. Коротченко, В. И. Козлова, Я. С. Насреддинова, С. Б. Ниязбекова, Г. С. Дзоценидзе, Ю. И. Палецкиса, Я. Э. Калнберзина, Т. Кулатова, М. Холова, Н. Х. Арутюняна, А. А. Мюржена. Цар дег тІара ловцаш даьхар совгІаташ дІаийцача новкъосташта, хІаьта уж унахцІена, ираз долаш хилар, цар Даьхен диканна хьегача къи толамаш дахар шоашта ловш долга а аьлар. (ТАСС).

МОСКВА. Съездий Кремлевски Дворец. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гІа съезд.

СУРТА ТІА: съездий Кремлевски Дворецa фойе. Летчик-космонавт Советски Союза Турпал П. И. Беляев съезда делегаташта автографаш луш ва.

В. Кошевой сурт.

ХЬОНА, ТХА ХЬАМСАРА ПАРТИ!

Укх деношка, коммунистически парте ший исторически съезд Москве дІахьоча хана, республика мехкдаьттахоша хоам бу хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъярах.

Попутни газ яккхара задани ткъаь диълагІча марта кхоачаш а я, ткъаь итталагІча марта кхоачашйир «Грознефта» предприятеша мехкдаьтта даккхара план. Съезда совгІата цар даьккхад 33 эзар тонн мехкдаьттеи 36 миллион кубически метр гази.

Яхье баьннараштa юкъе хьалха латт «Малгобекнефта», «Горскнефта», «Сунжанефта» коллективаш.

ДІадахача шера хьалхарча кварталаца нийсдича мехкдаьтта даккхар дегІаденад 18,2 процент, газ яккхар — 28,6 процент.

Укх квартала шин беттах къахьегама овсарле лакхъеннай 3,6 процент, хІаьта продукцега дІадодар лохдарах кходаьд 41 эзар сом.

Пятилетка шерашка промышленность дегІаахара программо кхы а динагІа къахьега низ лу мехкдаьттахошта.

В. НАЗАРОВ.
«Грознефта» объединене начальник.

●

КПСС XXIII-ча съезда сийна планал совгІа 6400 тонн мехкдаьттеи 1100 эзар кубически метр мехкдаьттаца хьайоагІа гази яккха аьнна шоаш тІаийца декхараш сийленца кхоачашдаьд «Горскнефта» мехкдаьттахоша.

Уж толамаш доахача хьинаре къахьийгар рационализатора А. Д. Дворовчикова кулгалдеча шолагІча методаца мехкдаьтта доахача бригада коллективо.

Д. ГАБАЕВ.

●

КПСС XXIII съезда къахьегама совгІат нийчдаьд Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза къахьегамхоша.

Ткъо ди хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенна хьайбай продукташ дІаяпара хьалхарча квартала план. Планах 1950 центнер яла езача 1962 центнер шура, 560 центнер дала дезача 756 центнер дулх, 400 эзар дала дезача 403,1 эзар фуъ дІаденнад паччахьалкхенна.

Укх деношка хьайбаш леладераша кхы тІа 50 тонн шуреи 110 эзар фуъи дІаденнад паччахьалкхенна.

А. РЫЖКО.

●

Гудермесски НПУ бурув деттараша динача къахьегама толамашца чакхъяьккхай хьалхара квартал. 25-ча марта бурув тохара квартала планал совгІа теха бурув 183 метр я. ХІанз май беттa чотах бурув тохаш ба бурув деттараш. Къаьстта дика къахьегаш я нн. Чоботаев, Исмаилов керте латта бригадаш. Съезда болх беча деношка планал совгІа итташ метраш бурув тоха лерхІ цу бригадаша.

К. КУПРИЯНОВ.

●

Сийленца накъа баьхкар КПСС XXIII-ча съезда Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 6 йолча цеха технологаш. Укх шера хьалхарча квартала план 23-ча марта кхоачаш а я, цу хана денз апрель бетта чотах болх беш я из коллектив. Съезд хьаеллача денга планал совгІа массехк тонн мехкдаьтта продукташ арахеца аьнна тІаийца декхараш а сийленца кхоачашдаьд технологаша.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцар бригадира Попов Василий Михеевича, оператораша Н. Исаенко, Кошелева, оператора гІончаша Б. Закриева, С. Дудаева, У. Цацаева, кхыбараша.

Ф. КОРОТКОВ.

БРАГУНСКИ ДУКЪАХ МЕХКДАЬТТО КІЕДЖ ТЕХАЙ

Тирна дукъах хоттаденна дІахо додача Брагунски дукъах караганс - чокрански горизонташка бурув теха массехк скважин яьккхаяр итт шу совгІа ха хьалхагІа. Цар луш хинна мехкдаьтта дукха дацар. Скважинаш ханна соцайир.

Хаян - Керта участка лаьттан ченашкара мелови мехкдаьтта корадаьча хана, Брагунски дукъагІарча цу къаьнача тІоанашта тохкам бе лаьрхІар геологаша. Геологически хьалаш Іалаьмате чоалхане хинна хиннадар укхаза. КІоаргача шин скважина чу породаша мІаьдйир колоннаш, хІаьта а дІахо лохаш дар мехкдаьтта.

Юххера а 31 марта, КПСС XXIII-гІа съезд болх беш йолча деношка, тохкама яьккхача № 34 йолча 4184 метр кІоаргача скважина чура мелови мехкдаьтта хьадоладелар. Деннеи бийсаннеи эзар тонн совгІа мехкдаьтта лу цо. Скважин йоаккхаш бурув техар мастерий А. В. Брушневскеи В. П. Сухопаровеи бригадо. Белгалдоалаш хІама да, продукт луш йола тІера мел лийрхІачул дукха совгІа-эшашагІа йоацаш 300 метр лакхагІчара хьайийла хилар. Из гІадвугаш да.

— Брагунски дукъах теха низ бола кІедж, — аьлар «Грознефта» объединене кертторча геолога Паччахьалкхен преме лауреата В. А. Тилюпо. — партийни съезда башха-дина совгІат. КІедж тохаро бакъдир геологашта хийттар. Іалаьмате дукха мехкдаьтта доалла керда моттиг кораяьй «Грознефтеразведка» яхача треста бурув деттарашта. Опыт йола мастер Социалистически Къахьегама турпал И. Д. Олейников керте а волаш къаьстта вІашагІъеллача бригадана тІадиллад лерттІа болх байтар духьа кІедж болата арматура чу ерзаелга. Промышленни запасаш меллой ала хІанз а хьалха да, цхьабанъда, уж, шено йоацаш, йоккхий я. ХІанз ховш да, тирна дукъах мехкдаьтта доалла майда Ахлово яхача участкагара БоргІане кхаччалца 150 километр йІаьха хилар. Керда перспективаш хьагучаювлаш латт кердача пятилетка Нохч - ГІалгІайчен мехкдаьтта промышленность дІахо дегІайоалаяра. Керда кІедж техача районе мелови горизонташка бурув теха ши скважин йоаккхаш латт. ДІахо тохкам бар духьа укх шера кхы а йиъ скважин яккха лаьрхІад...

№ 34 йолча буровойгахьа а трассагахьа а вІаштІехкхьа - тІехьа ух йиъ дюйм йолча трубаех етта автоприцепаш. 27 километр йІаьха мехкдаьтта провод йилла нийчлуш ба «Грознефта» гІишлошъераши монтажникаши маьхера бедал резервуарни парке хьачуувзар а цигара мехкдаьтта чакхдоахача заводашка дІаахийтар а духьа.

КПСС XXIII-гӀа СЪЕЗД

Советски Союза Коммунистически парте ткъаьи кхоалагӀча съездо дӀахо хьу ший болх. Политически уйла чӀоагӀа айенна а цхьа барт болаш а юкъ делегаташа КПСС Центральни Комитетеи Центральни ревизионни комиссеи отчетни доклад. Цар бӀайхача безамца къоабалбу вай парте ленински никъ, дӀахо коммунизм хьаяра перспективаш.

Ӏуйрийнарча заседане председатель ва **П. Е. Шелест.**

— Организаторски экономически болх дӀахо тоабара вай парте де оттадаьраш къахьегамхоша бӀайхача безамца тӀанийцад, — аьлар ший къамаьлаца, парте Свердловски обкома хьалхарча секретара **К. К. Николаева.** КПСС XXIII съезда хьалхарча бетташа башха-дика тешал дир вай парте тӀахьехамаш халкъо чӀоагӀа хьаллоацаш хилара. Къьестта лоархӀам хиларца белгалдаккха деза наьха уйланцара гӀулакх — ший болх бахьан, ший коллектива болх бахьан, ерригача парте болх бахьан бола коммунистий бехктокхам лакхбалар.

Шоай традицешта тӀера ца боала Свердловски областа къахьегамхой шоашта могача тайпара доккхагӀа дакъа лаца гӀийртар вай паччахьалкхен экономически низ чӀоагӀбара. Съезда хьалхара шоай социалистически декхараши квартальни плани съезд хьаеллача денга кхоачашдир цар. ДӀадахача шера цу хана арахийцачул 8 процентал тӀех дукхагӀа арахийцай продукци.

Ораторо дӀахо дувц, ерригача предприятешка Ӏилман ларда тӀа производствои къахьегами вӀашагӀболлара декхарех, цунца дийза свердловски областной партийни организаце опытах. Къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀашагӀболлар, балха моттигашка кхачийтара планаш уттаяр гӯчаяхапза йола торонаш лахара керда хан-юкъ хинна дӀаэттад. Алхха Свердловске НОТ планаш уттаеча дакъа лоацаш эзараш инженераш, техникаши болхлойи ба. Областе дуккхача наха дакъа а лоацаш «НОТ планаш — хӀара производствана» яхача девизах болам баржаш латт! Уж планаш уттаелгеи чакхйоахилгеи партийни организацеша хӀара денна тӀахьожам лоаттабеш да. Ерш долалуш 75 эзар гаргга болхлочоа лаьрхӀа кхо эзар совгӀа НОТ планаш оттаяьй. Планаш кхоачашъяро 26 миллион сома экономически пайда лургба, НОТ планех къахьегача болхлой къахьегама овсарле 10—15 процент лакхъе торо лургья.

Тхона хетачох, аьлар нов. Николаева, нагахьа санна хӀара партийни организаце Ӏилман ларда тӀа къахьегам вӀашагӀболлара шефство елга шийна тӀаэце доккха пачча хьалкхен гӀулакх дергда, аьнна.

Из технически хинна ца Ӏеш партийни а гӀулакх да, хӀана аьлча из дувзаденна да къахьегама овсарле айярца, ерригача торонех дикагӀа пайда эцаргболаш къахьегамхой хьалкхебарца.

Оаха лерхӀ, министерствашка НОТ-а лаьрххӀа структурни подразделенеш хьае езилга, хӀаьта из болх вӀашагӀтохари методически кулгаллари къахьегамеи алапеи СССР Министрий Совета Пачча хьалкхен Комитета тӀадилла дезилга.

Дош лу ВЦСПС председатела, **В. В. Гришина.** Вай парте ший лоархӀамегӀара декхар лоархӀ, аьлар цо, промышленности юрта боахами дӀахо дикка дегӀабоагӀилга Ӏалашдар, хӀаьта цун ларда тӀа халкъа дахара хьал-торо айяр. Из кхоачашдара хьадла лоархӀам болаш да къахьегама овсарле лакхъелга.

Къахьегама овсарле лакхъяра боарам дегӀабарга диллача вай хӀанз а тӀехьадус дегӀадаьхкача капиталистически мехкел. Бакъда, из юкъ хӀара шера лоацлуш я. Кердача пятилетке лерхӀаш да халкъа боахама тайп-тайпарча отраслешка къахьегама овсарле 33—45 процент лакхаяккха. Пятилетка лоархӀамегӀара задани я из! Промышленносте къахьегама овсарле цхьан процента лакхъяр ши миллиард сома маьха продукци арахецилга да.

Декхар латт къахьегама овсарле дегӀаяра темпаш сихъярах материальнии технически торонехи къахьегама ресурсехи дикагӀа пайда эцарах. Гаргарча шерашка механизаци е еза гӀодечеи, халачеи, дукха къахьега дезачеи процессашта, хӀаьта Ӏалашде деза кулг кара къахьегара удельни дакъа лоархӀам боллаш кӀезигделга.

Производстве айяреи тоаяреи духьа лоаттабеча къовсаме лоархӀамера роль лелаю ерригача халкъа социалистически яхь яржарца миллионаш болча наха къахьегама лоархӀам къаьгга кхетабеш хиларо.

Партийни, профсоюзни, боахамеи организацеша боккха болх бу яхь йоаржаеш, хӀанз из вӀашагӀъелла я производства отраслешка гӀолла, цуна юкъе лакъа лоацаш ба 90 процентал совгӀа болхлойи гӀулакхера нахи. Дукха нах юкъебоагӀаш ба социалистически яхьа ларах дегӀабоагӀа коммунистически къахьегам бахьан баьржа болам.

Технически прогресс сихъяра къовсам лоаттабеча юкъе доккха дакъа хьу изобретателашеи рационализаторашеи. ВорхӀ шера цар еина предложенеш балха юкъейоалаярах кхоадьд 11 миллиардал совгӀа сом.

Яхьо толам баккхар дукхагӀча даькье наьха къахьегам вӀашагӀболларах тийша да. Планировании материально - технически Ӏалашои тоаеш шерагӀа юкъедоалае деза къахьегами производствои Ӏилман ларда тӀа вӀашагӀйоллар, балха хана простойш хиларцеи из ха зехьа йоаярцеи лоаттабу къовсам чӀоагӀбе беза, къахьегама дисциплина чӀоагӀъе еза.

Кердача пхе шера доккхий гӀулакхаш де лерхӀ халкъа дахара хьалторо тоаяра. Партеи правительствай цахаддаш йоакхо ю дӀахо а производствера къахьегама хьалаш тоаларай аттача дахараи. Цунна йола паччахьалкхен расходаш шерагара шерага дегӀаух. Бакъда, массаза а бизза пайда эцац царех. Боахама кулгалхойи профсоюзни организацейи бола къахьегам лорабарахи цун хьалехи бола бехктокхам айбе беза, кхерамзлен техникеи къахьегама законодательствои телхадерашта чӀоагӀа бехк бе беза.

Профсоюзаша хьаллоац КПСС ЦК отчетни докладе йоалаяь, производства хьалаша торо луча, болхлойи гӀулакхера нахи ши ди мукъа а долаш пхе денга балха кӀирага далара предложени. ТӀеххьарча хана ши ди мукъа а долаш пхе денна балха кӀирага далара опыт Ӏоаяр духьа баьхабар пхи бӀаь совгӀа предприятей болхлойи гӀулакхера нахи. ХӀаьта уж предприятеш планаш кхоачашъярах толамца лоархӀаш. Къахьегама овсарле лакхъеннай. Балха ха йовлга кӀезигденнад. Болхлоштеи гӀулакхерча нахаи дикагӀа хьалаш оттадаьд салаӀеи, дешеи, бераш хьалкхедеи.

Вай мехка дукха рузкъа дохийт нах чубаха цӀеношт хьалдарга.

Кердача пятилетке цун объем 30 процентал кӀезигагӀа йоацаш дегӀайоагӀаргья. ХӀаьта а нах чубаха цӀенош дара гӀулакх хӀаня ира латт. Тоъаш яц берий учрежденеш а. Цу дешай дукхагӀа теркам бе беза, нах чубахача цӀеной проекташ дикагӀа хилийта а еза, уж хьалделга тоаде а деза.

Укх пхе шера 40 процент дегӀайоагӀа общественни потреблене фондаш. Цу фондай кхоалагӀа дакъа паччахьалкхен социальни страховане средстваш я. Профсоюзаша уж хьожаю пособеши пенсеши далара, къахьегамхой унахцӀено тоаяраи салоӀам вӀашагӀболлараи. Пятилетке хьалъергья 45 эзар моттиг йола керда санатореш, 358 эзар моттиг йола салаӀара цӀеноши туристски учрежденеши, дукхагӀа хургья предприятешкареи пионерски лагерашкареи профилактореш. Цо торо хулийтаргья 1970 шера санаторешкеи салаӀара профсоюза кхыча базашкеи 23 миллион сага гӀулакх де.

Советски профсоюзаш дегӀа а яьхкай чӀоагӀ а еннай. ТӀеххьарча диъ шера профсоюза членаш 16 миллиона дукхагӀа хиннаб. ХӀанз царна чувоагӀа 80 миллион гаргга къахьегамхо. Предприятей бокъонаш шеръярца, производствана экономически стимулировани яра гӀулакхаш дарца дувзаденна профсоюзий производственни болх эргабоалаш боагӀа. Парте хьехача новкъа йолхаш йола профсоюзаш декхарийла я производствана, паччахьалкхени общественни гӀулакхашта доал деча болхлойи гӀулакхера нахи шерагӀа юкъеоза, мехка дай шоаш хилар кӀоаргагӀа кхетаде царна новкъостал де.

Вай профсоюзаш, йоахар дӀахо ВЦСПС председатела, дунен бӀаь совгӀача мехкий профсоюзни организацешца бувзами гӀулакхаши леладеш я. Социальни прогресси машари бахьан, империализманеи эксплуатаце тоӀабареи ерригача формашта духьал лоаттабеча къовсамера дунен тӀарча профсоюзни болама лоархӀача боккха ба. Дунен тӀара болхлой класс чӀоагтӀа оарцагӀъаьннай турпалера вьетнамски халкъ хьаллацара. Мукъа ба сона, аьлар В. В. Гришина, вай съездерча вьетнамски новкъосташка цӀаькха ала советски къахьегамхой даим Вьетнама къонахчал долча халкъаца болга; цар дӀахо а мамогга гӀо дергда американски империализма агрессена духьала цо лоаттабеча къовсаме.

ХӀанзарча хьалашка кхы тӀехьа даккха йиш йоаца декхар хинна дӀаотт дунен тӀарча профсоюзни болама цхьоагӀо чӀоагӀъяр. Цун мугӀараштa юкъе цхьоагӀо ца хиларо болхлой класса хьашташта доккха зе ду. Хозахета гӀертац монополеши цар агентуреи шоашта мамогга из цхьоагӀо ца хилар дӀа ца далийта а кӀоаргде а. Советски профсоюзаша дӀахо йодача хана а леррах дӀахьоргба классови империалисташта духьаларча ларда тӀа дунен тӀара профсоюзни болам чӀоагӀбара никъ. Пролетарски интернационализма байракх лакха лоаттаю советски къахьегамхойи, вай мехка профессиональни союзаши хила а хиннаб массазза хург а ба дерригача дунен тӀарча къахьегама наьхеи кортамукъал бахьан къовсам лоаттабеча халкъийи мутӀахьа болеи тешамеи доттагӀий.

Трибуна тӀа — Ивановски прядильно-ткацки фабрика ткачиха **З. П. Пухова.** ХӀанз массане а дог айденна бу вай болх, йоах цо. Дукха еза социалистически Даьхе тоаллийтара кхы а дикагӀа болх бе, кхы а дукхагӀа хӀама хьаде дог доагӀа вай. КӀоаргга дог тийша я со ишта дог-уйла долаш миллионаш нах хиларах. Ивановски областерча берригача кхалнаьха, берригача къахьегамхой дагардар а оалаш, цӀенача дег тӀара баркал оал аз парте Центральни Комитета, Советски правительствана цар 8 мартах балха ди хургдоацаш цӀей дарах. Оаха дика кхетаду тхоай къахьегам дерригача халкъа иразага бодаш хилар, тхона гу тхоай город Иваново—60 шу хьалхагӀа Россе юкъ хьанца вӀашагӀйохкаш хиннача болхлой депутатий Советех цаӀ вӀашагӀъелла хиннача, мехка къаьнача текстильни центрех цаӀ мишта шерлуш, дегӀайоагӀаш, тоалуш латт. ХӀанз са мохк шерра бовз ший кӀадашца байза ца Ӏеш, автомобильни кранашца, тайп-тайпарча прибораштца, экскаватораштца, текстильнии кхычеи машенашца.

Тха хьалкхийнаб шоай гӀулакха башха-дика мастераш, доккхийча хӀамай инициатораш. Социалистически Къахьегама Турпалий Куликова Марияй, Вечерова Юлияй цӀераш шерра йовзаш я мехка. Дукхача текстильщикаша дӀанийцай Косырева Антонинайи Смирнова Валентинайи дика опыт.

Пхе шера планах йолча съезда Директивай проекта тӀа чӀоагӀа уйла тӀайохийташ да халкъо леладу товараш хьадеча промышленноста доакъош дегӀакхувлар. Цо тхона, текстильщикашта, къаьстта бехктокхам тӀабожабу. Берригача советски наха а санна, хьамсарча Коммунистически парте XXIII-ча съезда къахьегама совгӀат кийчдеш, аз декхар тӀанийцадар пятилетка хьалхара шу долададалехьа хӀара станока балха овсарле сахьата 19.600 уточинга дӀакхоачае аьнна. Тахан гӀадъяха я со сай декхараш айса тӀеххкхоачашдаь хиларах съезда делегаташка хоам бе йиш йолаш.

ХӀанз Ивановски областа текстильщикаша яхь лелаю керда техника ханал хьалха карарзаяра. Специалисташа лоархӀамаш даьд: нагахьа санна областе мел йолча текстильни фабрикерча кердача оборудоване къахьегама овсарле проектничуна дӀакхоачайича, мехкага кхы тӀа а шера 47 миллион метр кӀада кхоачаргда. Шоана ма гарра, цу тӀа болх бе мегаргболаш, из бахьан долаш къовсам лоаттабе мегаргболаш да! Кердача оборудоване низ ханал хьалха караберзабар духьа лелаю социалистически яхь шерагӀа йоаржае еза берригача мехка.

Тхо долча, белгалдоаккх оратора, къаьнача оборудованена меттел керда яр оттаеш латт. Цхьабакъда, халахете а, хӀанз укх сахьата из болх мела лел. Дукхача хана денз къаенна латта ткацки станокаш хӀанз а кӀезига йисаяц: балха овсарле лакха хиларца белгалйоалаш яц цхьайола керда ткацки станокаш а.

Тха боамбекӀадай комбинаташтa доккхий зенаш хул хьаккухьийта боамби эсалча сортех, сов бӀеха хилар бахьан долаш. Тха дехар машиностроителаша а боамбе дикал тоаергйола технологически процессаш эргаяьха тоае езаш бараша а дӀаэцарга догдоахаш ба текстильщикаш.

КПСС Центральни Комитета отчетни доклада тӀа аьнначa тайпара, болхлойи гӀулакхера нахи боахашбоахаш ши выходной ди а долаш пхе дийнахьа болх беча кӀиранга бaха лерхӀаш да. Из нийса да, йоах нов. Пуховас. Тха областерча цу тайпарча графика тӀа яьккхача, болх беш 200 эзар гаргга саг а волаш йолча шовзткъе ялх предприяте опыто хьахьокх, производствай къахьегамхой шоайи хьаштaш цхьана тарделга цун дика вӀаштӀехьдоалаш хилар.

ЧӀоагӀа уйла тӀаяхийта ладийгӀар съездо вай башха-дикача писатела **М. А. Шолохова** даьча къамаьлага.

— Аз укхаза къамаьл ду советски литература викал хиларах тарра, хӀаьта со, хала а хеташ, дӀаала дезаш ва тха, литераторий, толамаш шоана, книжкаш дешараштa а, тхона, писателашта а, хилар лоьчча тайпара сел доккхий ца хилар. Дувца хабар дац, укх тӀеххьарча шерашка дика книжкаш арадаьнна хиларах. Уж да поэзе а, проза а даькъе. Цхьабакъда, уж кӀезига да. Кхы ца дийцача а из хьахьокх, ленински преми аца оттаяьча произведеней список геттара къе хиларо. Из кхы дӀахо ца долхаш совцар дац. Писателаш болх беш ба, цхьабакъда, лоархӀаме йола произведенеш хӀара шера гучаювлац. ХӀаьта нийса а хургдацар уж каст-каста гуча хӀана ювлац аьлча.

Дерригача литературни гӀулакхаштa бокъонца ше маярра анализ а еш шун ха йоаергъяц аз, цу хьакъехьа дукха къамаьлаш хургда укх шера хьаелларгйолча писателий съезде.

Уйла кхычахьа ластанза волча хӀара саго, йоах дӀахо М. А. Шолохова, дика кхетаду, тешаме вола писатель е художник юстара а ваьнна зем боахачун позице тӀа латта йиш ца хулийташ йола процессаш дунен вахаре хулаш хилар. Из бакъдар массанена а ховш да аьнна хеталуш дале а, цкъаза дага ца дохийтача далац.

Цхьаккха дича а тайжа я ала йиш йоацаш йола событеш дукха нийслу хӀанзарча адамашта. Американски агресси дӀахо а еш я Вьетнаме. ХӀалакбеш долча доккхийча низий средстваш я тохкамбеш. Из герз шоай бе эца гӀерт малхбузен германски милитаристаши реваншисташи.

Наха юкъе геттара вогӀа дола гӀулакхаш доаржаду реакционни буржуазни искусства, саг шийна духьалъоттаве, адамий сибатах а адамий дегах а из ваккха гӀерташ, къаьнарча фаьлгашкеи преданешкеи бувцаш хинна зуламе низ а хиле хьаотт из.

ХьалхагӀа а санна доккха маӀан долаш отт дерригача дунен тӀарча художникашта хьалхашка Максим Горьке хаттар: «Хьанцад шо, культура мастераш?»

Общественни вахарера писатела моттиг оаха, литература болхлоша, белгалъю коммунисташа санна, вай сийлахь-йоккхача Даьхен къонгаша санна, коммунистически общество хьалъеш боаллача мехка гражданаша санна, парте, халкъа, советски сага революционно-гуманистически уйлаш дӀакхайкаераша санна.

Кхы тайпа сурт хьаделлалу вайнига цаӀ а яздеш, доазол дехьа кхыдар ара а доахаш вола ший тайпара сочинитель гучаваьннача хана. Зале мел багӀараша тӀоараш а деттaш М. А. Шолохова йоах:

— Берригача советски наха а санна, шоаш сийлахь-доккхача а бакъахьарча а халкъа дакъилг хиларах доккхал деш болча, низ болаши тоам болаши йолча Даьхен къонгаш шоаш хиларах доккхал деш болча писателех ва со. Из Даьхе я тхо хьакхеллар, шийна могашдар тхона деннар. Боарам боаццаш дукха деннад. Доллача хӀаманца тхо декхарийла да цунна хьалхашка. Воай Советски Даьхенах нана оал вай. Вай дерригаш а — дуккхача цхьан дезала дезалхой. Мишта лархӀа деза вай воашта эггара дезагӀа долчоа тӀаккхувдаш болча зуламхоша леладу гӀулакхаш? Хала а хеташ доаккхаш кица да эрсий халкъа: Цхьа айп ца доаллаш дезал хилац.

Айпаш-м бе-бе ма хулий. Массане а кхетадеш да аьнна хет сона, ший наьнах доацар дувцарал, цун юхьӀаьржъярал, цунна кулг айдарал сий доацашагӀеи бӀехагӀеи хӀама ца хилар.

Вай Даьхенах доацар дийцараштеи вайна эггара дезагӀа долча хӀаман сий доадаьраштеи хьалхара цӀий-кӀай вала везаш вац со. Уж аморальни нах ба. Сона эхь хет цар гадаккха гӀийртараши гӀертараши дагабехача, из гадаккхара уттадеш дола бахьанаш миччa бесса дале а. Шозза дукхагӀа эхь хет сона дӀахаьдараштa гӀулакх де гӀертараши царна доал а этта уж шоашка дӀабалар дехараши бахьан долаш.

Пасквилянтий гадоахача доазол дехьарчарга ала безам бар са: тха критика яц аьле сагот ма де оаш! Критика-м оаха хьаллоацаш а дегӀакхувлаш а я, из чӀоагӀа ек хӀанзарча тха съезде а. Цхьабакъда, аьлдит дувцар — из критика яц; хӀаьта кӀоага чура хотта — художника палитра тӀара басараш дац!

Юххера а ший къамаьл чакхдоалача хана писатела дувц вай Даьхен Ӏалама ресурсай кхом дукхагӀа банза барг ца хиларах. КӀома критика ю цо Ӏалама башха-хоза совгӀат — Байкал яха Ӏам лорабелга, Азовски форда, Волга, Дона чкъаьран рузкъаш лораделгеи дебаделгеи шоаех тийша долаш йолча министерствашеи ведомстваштеи. Цхьайолча министерствашта М. А. Шолохова критика йир юрта эшараш цар во кхоачашдеш хиларах, планировани во еш хиларах.

Ший къамаьл чакхдоаллаш писатела аьлар:

— Дог тийша хила мегаргда шо, деза новкъостий делегаташ, Даьхенеи партенеи бокъонца мутӀахьа йолча дуккхача эзарнех латтача писателий отрядо вай Центральни Комитета отчетни доклада тӀа искусствахи литературахи дийцар геттара раьза хинна тӀаэцаш хиларах, вай ленински парте политика йизза хьаллоацаш хиларах.

Съезда делегаташка а хьаьшашка а моаршал луш къамаьл дир гулбенараша безаме тӀанийцача Корея Къахьегама парте ЦК Политбюро члена, ТПК ЦК Председатела заместитела **Цой Ен Гена.**

Сийлахь - воккхача Ленина кулгалца, аьлар цо, Россе турпала болхлой классо, капиталистийи помещикийи доал тӀера дӀа а даьккха, дунен тӀа эггара хьалхара болхлойи ахархойи паччахьалкхе вӀашагӀъеллар. Го баьккха капиталисташ болча хьалашка советски халкъо, Ӏаьльмате дукха халонаши бирса духьаленаши эша а еш, цхьаннена а бовзанза бола, керда общество хьалъяра никъ биллар. Дунен империализма низаш дуккхаза а гӀийртад Советски паччахьалкхен садикъа. Цхьабакъда, советски халкъо, Советски Союза Коммунистически партена гонахьа айхха кхота а денна, чурчеи арахьарчеи моастагӀий бӀеха низаш эшадир, сийленца лорадир революце хьалийца наькъаш, хӀаьта хӀанз коммунизма материально - технически база толаме хьалъеш а доалл.

Вежарашха долча советски халкъо доахача дерригача толамаша гӀаддуг корейски халкъ. Тхо дог тийша да, хӀама кхоллаш болча ший къахьегамца советски халкъо КПСС XXIII-ча съездо шийна хьалхашка оттадаь доккхий декхараш сийленца кхоачашдергхиларах.

ХӀанз ткъо шу совгӀа ха яьннай, аьлар Цой Ен Гена, американски империалистий бехка Корея йийкъа латта. Американски империалисташа шоай колонии тӀема базеи лъй Къулбехьен Кореях, кердача агрессивни тӀема цунах шоай плацдарм е гӀерт уж. Къулбехьенвьетнамски халкъо ловш мел йола халонаши саготонаши американски империалисташа лелаеча колониальни лоала политикахи Пак Ден Хи лелаеча къаманна духьаларча тийшачабалха политикахи хьахиннар да.

Политико-экономически ваӀад хинна ца Ӏеш, тӀема союз а лоархӀалуш дола «къулбехьенкорейско-японски договор» даьд дукха ха йоаццаш японски правительствай къулбехьенкорейски марионеткай кликои. Цу «договорах» пайда а эцаш, Къилбаседа-Малхбоален Азе агрессивни тӀема союз вӀашагӀтоха а коммунизмана духьалара бӀарчча цхьа блок Азе вӀашагӀъелла яккха а гӀерт американски империалисташ.

ХӀанз шоашта мамогга Вьетнамера агрессивни тӀом шербеш а Вьетнама Демократически Республикана гӀаьрахой хьисапе бомбаш чуетташ а ба США империалисташ. Вьетнама духьалара американски империалистий агресси — из социалистически лагера духьалъерзаль, къамий-кортамукъален болам тоӀабараи дерригача дунен тӀара машар бохабараи тӀаерзаль цӀенхаштттара провокаци я.

ХӀанз эттача хьалаша дерригача антиимпериалистически низашкара дӀадех чӀоагтӀа кхоталулгеи американски империализмана духьалара къовсам чӀоагӀбелгеи.

Тха парти, аьлар Цой Ен Гена, хьалхагӀа а санна, массаза а тешаме хургья машар, къамий лоӀам, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме шийна тӀадиллача интернациональни декхара. Цо ший дерригa низаш тӀадохийтаргда марксизма-ленинизма принципаши пролетарски интернационализми ларде ядаш йола социалистически лагера цхьоагӀои дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама кхотабалари лорадара.

Японски империализмана духьала къовсам лоаттабаьча хана денз боевой доттагӀалца вӀашагӀдувзаденна да корейскии советскии халкъаш. Тхо дог тийша да, шинна а мехка — Корейнеи Советски Союзаи — юкъера доттагӀали барт-цхьоагӀон гӀулакхаши вай мехкий халкъий хьаштий духьа, социалистически лагереи дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламеи хьаштий духьа дегӀаухаргхиларах.

Ший къамаьл чакхдоаллаш Цой Ен Гена кхайкаду:

Даькъала хилда корейскии советскии халкъашта юкъера доттагӀали кхотадалари! Даькъала хийла социалистически лагера цхьоагӀои дунен халкъашта юкъера коммунистически болами! Даькъала хийла доллача хӀаман тӀехь коталонаш йоаха марксизма-ленинизма байракх!

— Тхоай толамех санна, дунен тӀа мел долча прогрессивни низий толамех санна дег тӀара доккхал ду оаха тхоай тешамерча доттагӀчо — турпала советски халкъо доахача толамех, — аьлар съезда трибуна тӀара безаме деттача тӀоарашца тӀанийцача Монгольски халкъа - революционни парте ЦК хьалхарча секретара **Юмжагийн Цеденбала.** — Советски Союз — дерригача дунен революционни болама байракх леласр, хӀанзарча хьалха латтача дерригача прогрессивни низий тешаме чӀоагӀало — я дунен социалистически содружество лораечеи чӀоагӀъечеи, халкъаша лоаттабу къамий-кортамукъален къовсам хьаллоаттабеча, массане а юкъара машар лоаттабечеи чӀоагӀбечеи кертера хало ловр.

Дунен халкъашта юкъерча пролетариата хьалхашкара, социалистически мехкий вежарашха долча халкъашта а машар, къамий лоӀам, демократи, социальни прогресс бахьан долаш къовсам лоаттабеча дерригача низашта а хьалхашкара шоай интернациональни декхар сийленцеи дизза кхоачашду Советски Союза Коммунистически партеи берригача советски нахеи. КПСС — дунен коммунистически болама чӀоагӀагӀа йолча отрядеи боевой авангардеи — йӀаьхий опыт марксистско-ленински партена, вежарашха долча социализма мехкашта дикагӀа бола хьокхам ба.

Монгольски халкъо, аьлар дӀахо нов. Цеденбала, халкъа-революционни парте кулгалца башха-дика толамаш даьхад шоай даьхе дегӀакхувлача, капиталистически боацача наькъаца дегӀаахарах бола ленински хьехам чакхбаьккхаб феодализмера доаллашехьа а социализмага даларца, хӀаьта хӀанз социализм хьалъяра декхараш толаме кхоачаш а дергда. Цу новкъа баьккха керда лоархӀамегӀа хилар халкъо ший хьинар ца кходеш къахьегар бахьан долаш, вежарашха долча социалистически мехкаша эггара хьалха Советски Союзо массе оагӀорахьа барт-цхьоагӀон гӀулакхаш, новкъостал дар, цар хьаллапар бахьан долаш аьттув баларца йиълагӀча пхе шера плана декхараш толаме кхоачашдарах.

1966 шера Ӏаьльмате чӀоагӀа хьинар айденна а долаш дӀадоладеннад монгольски халкъ 1966—1970 шерашка МНР экономикеи культуреи дегӀаахара йиълагӀа пхе шера план кхоачашъе. Цунах йола Директиваш укх шера июнь бетта хургйолча парте XV-ча съезде тӀаэцаргйолаш я. Съездо ишта тӀаэцаргья мехка социализм чакхъяккхара программа а хинна дӀаоттаргйола МНРП йиълагӀа программа.

Монгольски халкъа цӀерах КПСС-а, Советски правительствана, дерригача советски халкъа дег тӀара баркал оал нов. Цеденбала цар цӀенача дег тӀара вежарашха новкъостал дарах, доттагӀали вошали леладарах, тешамеи совле шоашкахьа яккха ца гӀерташи хиларах, дикачеи бакъахьарчеи наькъаца хиларах.

Халкъа-революционни партеи МНР къахьегамхошеи бӀайхача безамца къоабалду Вьетнама Демократически Республикана цун оборона низ чӀоагӀбара Советски Союзо тӀа-тӀа дукхагӀа деш дола эффективни новкъостал.

Марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализмаи принципаш тӀа, 1957 шерарча Декларацеи 1960 шерарча Заявленеи ларда тӀа дунен тӀарча коммунистически болама юкъера разногласеш дӀаяхара, социалистически мехкийи вежарашха йолча коммунистически партей цхьоагӀои кхотаенна хилари чӀоагӀдара СССР цахаддаши бокъонцеи деш дола гӀулакхаш дизза хьаллоац МНРП.

Оратора белгалдир, юкъера гӀулакхаш бахьан лоаттабеча къовсаме халкъий доттагӀал цхьана къахьегилга, цхьоагӀо цахаддаши тӀера ца доалаши чӀоагӀъяра эша дерригa объективни хьалаш социализма мехкашка долаш хилар. Декхар латт социализмо хьадаьча шерарча хьалех цу гӀулакха лаьрххӀа ховш пайда эцарца.

Социализма мехкий халкъий, дунен халкъашта юкъерча берригача коммунистически болама доттагӀлени цхьоагӀони бӀеха моастагӀа я империализма хьалхьееш йола национализми шовинизми. Реакционни националистически идеологена могаргдац къамий гӀулакхаш айдеи лакха даьхеи, цо сихагӀа кхычарех хьахоадалдергда цхьаццадола къамаш, цар сий доалдергда.

МНР коммунисташи къахьегамхойи, шоай уйлашка, дагалаттарашка, де лерхӀарашка диллача массаза а барта ба сий долча Ленина партеца, советски коммунистащца, берригача советски нахаца. Монгольски халкъ дӀахо а гӀоргда турпала советски халкъаца цхьана белаж белажах а теха.

Вай съезде ба, аьлар Азербайджана КП ЦК хьалхарча секретара **В. Ю. Ахундова** вежарашха йолча коммунистически болхлойи партей кулгалхой, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама цӀи хеза бола деителаш, шоай халкъий, къахьегама берригача наьха ираз бахьан лира классови къовсам лоаттабеш чӀоагӀбенна къовсамхой. Зало тӀоараш а тохаш оратора моаршал хоатт безача хьаьшашка, адамлен лакхара идеалаш бахьан лоаттабеча нийсача къовсаме цар толамаш дахар ловш ловца боаккх.

Семилетка шерашка Советски Азербайджана халкъа боахам дегӀабар а даьшха, нов. Ахундова белгалдир, цу хана чухь республика экономике количественни хинна ца Ӏеш Ӏаьльмате лоархӀам бола качественни а хувцамаш хинна хилар. Сихача боларца дегӀаяьхкар Азербайджана индустре керда отраслеш: химически промышленность, Ӏаьржеи бос болеи металлурги, ишта кх. Республика

КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА РСФСР ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧӀОАГӀЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

«СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положене» 39, 40, 41 статьяшка хьежжа, общественни организацей къахьегамхой обществай ер викалаш юкъеболха Къамий Совете хоржамаш дара йола РСФСР хоржамий комисси чӀоагӀъйойла:

Хоржамий комиссе председатель **Прохоров** Василий Ильич — Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Советагара.

Хоржамий комиссе председатела заместитель **Журавлева** Марина Ильинична — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союзагара.

Хоржамий комиссе секретарь **Воронковский** Николай Анатольевич — культура болхлой профессиональни союзагара.

Хоржама комиссе членаш:

Акаев Ирбайхан Акаевич — Дагестански АССР Хасавюртовски комсий совхоза болхлошкареи гӀулакхерча нахагареи;

Автоболевский Иван Иванович — РСФСР «Знание» яхача обществагара;

Баранова Зоя Сергеевна — медицински болхлой профессиональни союза обкомагара;

Благомыслова Зоя Васильевна — Саратовски областа Красноярски районa «Красный партизан» яхача колхоза колхозхошкара;

Губайдуллин Ахат Шарифуллович — Татарски АССР «Альметьевнефть» яхача мехкдаьтта промыслай управлене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гӀулакхерча нахагара;

Демченко Владимир Акимович — Московски областной коммунистически организацегара;

Енисеев Сергей Исакович — Иркутски областа Усть-Ордынски Бурятски окружной коммунистически организацегара;

Марков Аркадий Терентьевич — Удмуртски областной коммунистически организацегара;

Мартынова Галина Павловна — города Йошкар-Ола № 9 йолча бархӀ шера дешара школа болхлой коллективагара;

Орлов Сергей Сергеевич — РСФСР писателий Союза Ленинградски отделенегара;

Павлов Владимир Павлович — Омски синтетически каучука завода болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гӀулакхерча нахагара;

Сизов Федор Яковлевич — Эскара, Авиацена, Флота ГӀо дара йолча Ерригсоюзни Добровольни Обществагара (СССР ДОСААФ);

Темиров Умар Ереджубович — Ставропольски края Карачаево-Черкесски областной коммунистически организацегара;

Тимашова Матрена Федоровна — Воронежски областа Бобровски района «Память Кирова» яхача колхоза колхозхошкара;

Хиневич Михаил Максимович — отопительни оборудоване Хабаровски завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гӀулакхерча нахагара;

Шахов Василий Егорович — Московски прожекторни завода болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гӀулакхерча нахагара.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. ИГНАТОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1966 шера, 2 апрель.

МОСКВА. Съездий Кремлевски Дворец. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гӀа съезд. СУРТА ТӀА: заседанешта юкъе перерываш йолча хана. Аьттехьара аьрдехьа — КПЧ Хьалхара секретарь А. Новотный, Советски Союза маршал А. И. Еременко, ЧССР-ра Москве волу посол О. Павловский.

В. Чередниченко сурт. ТАСС фотохроника.

КПСС XXIII-гIа СЪЕЗД

доагора балансе газои мехкдаьттан дIалоац 93,4 процент, колхозийи совхозийи керттера производственни фондаш 1,6-зза дегIаьхкай.

Цу дерригнеша хьахьокх мехка производительни низашта юкъе хинна кIоарга хувцамаш. Цу дерригача хувцамаша къаьстта ира оттаду Iилман ларда тIа техка экономически политика, боахама кулгалдара эффективни методаш оттаелга. Экономиканеи политиканеи кулгалдечара субъективизм харцъьяча КПСС ЦК октябрьски Пленума лоархIам боккха халар укказа.

Нов. Ахундова хьаллоац парте Устава юкъе цхьадола хувцамаш дара хьакъехьара предложени, ЦК Политбюрои Генеральни секретара должностиюхаметтаоттадарах йола предложени.

ДIадахача ворхI шера, йоах дIахо оратора, Азербайджане даьр дукха да, хIаьта тхо кхетадеш да промышленностеи гIишлошъечеи, иштта юрта боахаме а дукхагIа де йиш йолаш хинналга. Юртбоахама производство, къаьстта хьайбай боахам дегIабар тIехьалусалга дIадаккхар тха эггара хьалхара декхар да.

Дика дIадоладеннад пятилетка хьалхарча шера халкъа боахам дегIабалабара план кхоачашъелга. Промышленни производства хьалхарча квартала план республика ханал хьалха, КПСС XXIII съезд хьаеллача дийнахьа кхоачашъяьй. ТIехьхоачашъяьй пачхьалкхенга хьайбаши коа тIара оалхазараши дохкара план, ханал хьалха кхоачашъяьй шурей фуаши дохкара план. Товарни глиноземи серни кислотаи промышленни объеме арахеца йолаеннай Кировобадски алюминиеви завод — республика индустре йоккхача гIишлонех цаI. Азербайджана мехкдаьттахоша XXIII съезда сийна промышленни разработка яра кийчъяьй керда форда тIара мехкдаьтта доалла Сангачалы—Булла—Дуванный яхача районера майда.

Азербайджане тохкамаш даь гуча даьккха лаьттан кIалхара а форда кIалхара а мехкдаьтта кIоарга а доал, бурув тохара халача хьалашка а да. Цо дIадех мехкдаьтта доаккхача, кемаш деча, металлургически, мехкдаьтта машинаш еча промышленноста низаш вIашагIтохилга. Геттара чIоагIа сихле дезаш да форда тIа лела основанеш, форда кIоаргаленашта лаьрхIа йола лакхара чIоагIал дола трубаши арматураши, эстакадни площадкаши хьалъелга.

Вай общества йохаргйоаца лард — халкъий доттагIал, йоах дIахо оратора. ХIаьта хозахета дац буржуазни пропаганда ирал вай парте къамий политикана духьала хьожаяь хилар. Къаьстта чIоагIа цу гIулакха тIакхувш ба советски халкъах а цунца цхьана азербайджански халкъах а доацар дувцарах шоашта дукхагIа ахча лучарна товр деш бола буржуазни националисташ. Ленински къамий политика маьлха кIал ирaзе даха советски халкъаш цIаккха а кхоачалургбоаца халкъа доттагIлен хьаст шоашта хьабийла Ильич Iалаьмате дукха везаш да.

— Донбасса шахтераша йизза хьаллоац вай парте арахьара политика; тхоай шонкаш йоахкача кулгашца кIор а боахаш, вай Даьхен низ чIоагI а беш хьаллоац оаха из политика, — аьлар ше къамаьл деш Лугански областа Косиора цIерахча № 1 йолча шахта очистной забоя комплексни бригада бригадира **С. И. Воротникова.**

Съездана накъа дика производственни хьокхамаш долаш енай цу бригада коллектив. Ханал ялх бутт хьалха кхоачашъяьй семилетка, хIаьта планал совгIа 22 эзар тонн доагор даьккхад. КПСС XXII-чеи XXIII-чеи съездашта юкъерча хана бригада баьккхаб 1250 эзар тонн кIора, цхьан донецки шахта боаккхар миссел хул из. Коллектива ударни къахьегама лакхара мах баьб партеи правительстваи: бригада 45 члена Советски Союза орденаши медалаши еннай, хIаьта бригадира Социалистически Къахьегама Турпал яха лакха цIи еннай.

1962 шера тха бригаде кхоъ коммунист вар, хоам бу нов. Воротникова, хIаьта хIанз — 46. ХIанз бригадера шоллагIвар хIана вац аьнна коммунист ва. Парте баьхкаб массане а лоархIаш бола нах. Цар балха хьокхам лу, кхыбараш шоашта тIехьабоах.

Тхо гIаддаха да, йоах делегата, парте Центральни Комитето отчетни доклада тIа кIора промышленность тIеххьарча шерашка санна теркам ца беш йита йиш яц аьнна белгалдаккхарах. Мохк доагораца Iалашбара чIоагIа лоархIаме ба из хIанз а. Оаха, Донбасса шахтераша, кхы а хьинарегIа болх бергба пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра.

Мехка экономика дIахо а айяра, халкъа материальни хьали культурни боарами айбара боккха организаторски болх баьб Ленина хьекхача наькъ тIа йодача, вай парте XXII съезд хинначул тIехьагIа. Луганщине хьахиннай керда городаши болхлой поселкаши, хьалъяьй итташ школаш, клубаш, библиотекаш, берий учрежденеш. Вахар сакъердамегIеи чулоацам кIоарга болаши да, знанешта, культурана дукхагIа тIаккхув. Масала, хьаьцаргья вай тха коллектив, бригада члений юкъара ха 36 шу да, хIаьта а дерригаш а хIана дагIац аьнна деша дагIа тхо сайрийнарчеи заочнийи институташка, техникумашка, школашка.

Донецки шахтерий вихало дIахо йоах, дукхагIа йолча хана, лоалац горни техникага хIанз шийна тIа латта низи сухали. Дукха мах бола механизмаш, комбайнаш, транспортераш каст-каста латташ хул еха а запасни оатхалаш йоацаш а. Машинашъеча заводаша шахтни оборудовани арахеца еза эшаш йола запасни оатхалаш йолаши лакхара дикал йолаши. Вай Iилмахошкареи конструкторашкареи дех оаха шахтера бел музей дIаяла йиш хургйола механизмаш хьаяр.

Оратора иштта динза дагрдоацаш лерхI кIора промышленностера материальни поощрени яра система хувцар. ХIанз премеш тел план тIеххкоачашйича, вайна махарра, план тайп-тайпара хул. Дийнахьи бусси 100 тонн кIора боаккхача бригадана 1000 тонн боаккхачоа санна преми лу. Из тайпа хьал хувца деза, цу тIа а керда пачхьалкхен средстваш дIаахийта езаш гIулакх дац.

Парте XXII-чеи XXIII-чеи съездашта юкъера ха ювцаш Туркмене КП ЦК хьалхарча секретара **Б. Овезова** белгалдоаккх, КПСС Центральни Комитетои цун Президиумои болх хоадам болаши бокъонцеи лелабаь хилар. Вайна массанена хоалу, йоах цо, болх дикагIа булулга, партийни пачхьалкхени дешаш дикагIа къесталулга. Туркменистана партийни организаце, республика къахьегамхоша отчетни хана КПСС ЦК дIабихьа политически никъи практически болхи бизза къоабалбу.

Туркменски лаьтта массанахьа а кхехкаш ба хIама хьадеш бола болх. Башха-дика толамаш доах мехкдаьттахоша, дика хоамаш ух боамбе кхашкара. Хьалха цIаккха а ца беннача тайпара дукха боамби беннаб Даьхенна туркменски боамби лелабераша.

Туркменистана партийни организаце ший теркам тIабахийтаб Iалаьмате дукхача Iалама рузкъех бIззагIа пайда эцара. 1970 шера республике лерхI 15 миллион тонн мехкдаьттеи 15 миллиард кубометр гази яккха. Цу гIулакха республикера мехкдаьтта промышленни запасаш массехк бIаь миллион тонн дукхагIа хилийта еза. Из тIакхетилга Iалашде йиш йола керттера район я республика малхбузехьара дакъа, вешта аьлча, Каспийски форда акваторешт. Бакъда, белгалдоах оратора, форда чура мехкдаьтта запасаш караерзаяра балхаш шорттига ду. Перспективни майдаш форда тIа кийчъяра геофизически тохкамаш дукхагIа де деза.

Прогнозех Туркменистане газа запасаш — 6 триллион кубометр гаргга. Бакъда, газопроводаш йохкалгеи буровой балхаш шерделгеи сецадеш да наькъаш ца хилари халача хьалашка леларгйола транспортни средстваш ца тоъари.

Газ йоалла моттигаш сихагIа караерзаяр духьа автомобильни наькъаш дохкилга экономически хьакъехьа бакъахьа хилар лерхI оаха.

Туркменистана производительни низаш дIахо дегIаккхувлара хьашташа, белгалдоах оратора, тIагIертта дIадех Каракумски канал Небит-Дага мехкдаьтта районашкеи Красноводскен кхачалца дIахо дуллилга. Из массе а хьакъехьа пайдана хургда. Канало торо хулийтаргья малхбузехьен районашкара дIайийна хIамаш дика хула лаьтташ хий а дилла, боахама оборота юкъедоаладе, промышленни предприятешта, бытовой учрежденешта, бахаш болча наха эша хий хилийта. Бакъахьа хургдар, нагахьа санна СССР Госпланои меллиораце а хин боахама а министерства канала кхоалагIа аргIа хьалъяра хиланза яргйоаца капиталовложенеш белгалъяр. Капитальни затраташ чехка юхаметтаоттаргья.

ГIулакха хьашташа дIадех иштта Аму-Дарья яхача хи ган дешаш чехкагIа къоасталаь вIаштIехьдоахилга. Из хий додача юкъеи лохеи ядача тха а Узбекски а республикай районашта эггара бехктокхамегIарча юртбоахама балхий юкъагIа хий хIанзехьа а чIоагIа ца тоъаш хул. ДерттIа хий дехкилга Iалашдар духьа бакъахьа да 1967 шеррехьа плотинаш хьалъе а йолаяь, Нурекски хий Iоаду моттиг хьалъяь йоаккхилга сихдар.

Нов. Овезова белгалду республике хIанз а пачхьалкхен планах лоархIа ца ю, къахьегама овсарле дегIаккхувлара, продукцега дIадодар лохдара, дун дикал тоаяра заданеш кхоачаш ца ю промышленни предприятеш кIезига ца хилар. Иштта йолаш я юртбоахама продукци дукхагIа яхара йола йоккхий резерваш а.

Дукха ха йоацаш хиннача Туркменистана Компарте съезде белгалдаьд производствана партийни кулгалдар чIоагIлара, республика экономика а культура а деррига доакъош дегIаккхувлара декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагIбахара де деза гIулакхаш а.

ГIордаьнна чIоагIа деттача тIоараша екаю зал. Съезда трибуне хьалтIайоал Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта делегацена керте йола **Нгуен Тхи Бинь.** Делегаташеи хььшашеи дог тохалуш чIоагIа ладувгI тIем тIа латтача халкъа йиIий оазага.

Къулбехьен Вьетнама халкъа цIерагIа, йоах Нгуен Тхи Бина, дега тIара, дIайха моаршал лу аз съездага трупалерча советски халкъага — тха тешамерча денал долча доттагIчунга.

ВIаши кхота а денна, цхьа саг санна дIаэттача дерригача Къулбехьен Вьетнама халкъо, ший патриотически традицеш дегIа а кхувлаш, къовсама ерригача формаех пайда ийбу США агрессена духьал тIом бара. Городашка а юрташка а баржаш латт политически къовсам, цунна юкъеуx миллионаш нах. Сихбенна чIоагIагIа хулаш боагIа герз кара а ийца лоаттабу къовсам. Цо юкъагIъют ди тохара хьисапе чехка хIамаш еттараи сихха коталонаш яхараи лаьрхIа йола американски стратеги, американски тактически планашта хадданза хIамаш етт, уж тIа-тIа дукхагIа корзагIа боахаш, шоаш лерхIараш де уж мукъа а ца буташ.

Хьаяь льнай Къулбехьен Вьетнама нхе даькъах диъ дакъа хулаш йола мукъаяьккха район. Цига вах итт миллион саг. Къулбехьен Вьетнам мукъаякккхара Къаман фронто (НФОЮВ) кхоачашду Iаьдала органа декхараш а функцеш а. Цо кулгалду халкъа къовсама а керда вахар хьалдара а. НФОЮВ — из Къулбехьен Вьетнама халкъа цаI мара йоаца боккъалара викал я.

Американски империализма, йоах Нгуен Тхи Бина дIахо, законах дола Къулбехьен Вьетнама халкъои дунен прогрессивни общественни уйланои хьадехараш теркал а ца деш, ший агрессивни тIом шербу. Американски империалисташа хIара сахьата, хIара минута тха лаьттан тIа цIий Iемаду, оакхарий хьисапагIара зуламаш ду. Адамлен эхь-эздело царна уж дита йиш яц.

Дувцилга йоаццаш дика кхетадеш да Къулбехьен Вьетнамера машар США цигара ший бIунаш дIадаьхача, Женевски соглашенеша къоастаяь Къулбехьен Вьетнама халкъа керттерча бокъонашта мукIарал дича, Къулбехьен Вьетнам мукъаякккхара Къаман фронта мукIарал дича хург ца хилар.

Вьетнамски халкъ жертваехи халонехи кхера а ца кхераш, котдаьнна даллалца къовсам лоаттабанза ца Iенигат долаш да. ХIаьта из тIом мелла дукха бIаьхлойя а тха халкъо ший сийрда - сийлахьара къаман бокъонаш, кортамукъале, демократи, машар, нейтралитет Iалаш а ергьи, ший даьхе вIашагIтохарга дIахьалха а ухаргда.

Къулбехьен Вьетнама халкъа бокъо йола къовсам американски империализмана — машареи халкъий кортамукъалени моастагIчоа духьаларча къовсама хьалхашкахьара оагIув хилар лерхI дерригача дунен прогрессивни наха, хIаьта цудухьа тхона мамогIа гIо а ду цар. Из гIо деш хиларах Советски Союза, Китая, кхыча социалистически мехкашта, коммунистически партешта, кортамукъарча къамий пачхьалкхенашта, къамаш мукъадахара болама, лаьттан букъ тIарча машар безачеи мукъале езачеи халкъашта кIоаргга баркал яхаш да тха халкъ. Оаха иштта баркал ях америка прогрессивни наха а Къулбехьен Вьетнаме Джонсона правительства беча агрессивни тIемаца духьаленаш еш хиларах.

Тахан укх трибуна тIара Советски Союза Коммунистически партенеи советски халкъаи Къулбехьен Вьетнам мукъаякккхара Къаман фронтагара кIоарга баркал ала къаьстта а лов тхона цар даггахьа духовни, политически, материальни гIо деш хиларах. Къулбехьен Вьетнама халкъо хIара денна зув советски халкъо деча гIох лаьца дола хоамаш, хIаьта вошал долла Советски Союза халкъ даим хала а сийлахьа а бола къовсам лоаттабеш долча шийна уллув латташ хилар бIаргагуш хиларах чIоагIа гIаддаха а да.

Бухсоццаш Нгуен Тхи Бина хьакхайкаю КПСС XXIII съезда цIерагIа йола Къулбехьен Вьетнам мукъаякккхара Къаман фронта Президиума Председатела доктора Нгуен Хыу Тхо телеграмма.

Делегаташа гIордаьнна чIоагIа тIоараш а детташ, Нгуен Тхи Бина съезда президиумага дIаелар «БIаьш шерашка чIоагIлуш дIагIолда Къулбехьен Вьетнамеи Советски Союзеи халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIал а тIема барт-йиш хилар а» яха дешаш тIаяздаь байракх.

Из совгIат даларах баркал а аьле, В. И. Ленина портрет тIадола стяг Нгуен Тхи Бинага дIалу города-турпала Москван делегаце. Москвичий цIерагIа ше къамаьл деш, Московски алюминиеви сплавай завода плавильщика **И. Д. Грешнева** йоах:

— Тха халкъо доккхал ду даьхен паргIатои кортамукъалеи бахьан массане юкъарча къовсама гIаьттача вьетнамски халкъа къонгийи мехкарийи къонахчалах. Тхо дерригача сица, дерригача дегаца шуца да.

Берригаш а хьалгIовт. ГIордаьнна тIоараш детт...

1 апрела Iуйранара заседани йистеьннай.

* * *

МОСКВА, 2 апрель. (ТАСС). Селхан сайрийнарча съезда заседане председателал деш вар **П. Н. Демичев.**

Вай Iилма карагIдаьннарий сург доаржадир ший къамаьлаца СССР Iилмай Академе президента **М. В. Келдыша.** Цо белгалдир Советски Iилма карагIдаьннараш парте кIаьлца луш йоакхо ярах хьахинна хилар. Керда Iилма идеяш вахаре йоаллар Iалашдаьдар дерригача халкъо творчески къахьегаро.

Оратора цIераш йоах вай замах лаьча эггара доккхагIча Iилма-тохкама гIулакхий. Саг космосе вахийтав. ХIанзарча техника средстваех эггара хьалха пайда эцаш, наха бIаргабайра бетта вож оагIув, хIаьта беттa ландшафтага тIера IотIахьежача санна. Советски ракета кхаьчар Венера яхача планета тIа. Ерригача зало тIоараш а тохаш, йоах академика, селхан бетта спутник орбите яккхара система болх вIаштIехьбаккха старт ийцай ракета.

Керда материалаши веществаши хьаяра толамаш, йоах дIахо Iилмахочо, чIоагIало лувцаш да уж хьахилара физико-химически процессаш масса а оагIорахьара йовзарах. Квадратни миллиметра 300 килограммага кхоачаш чIоагIал дола, хIанз долча болатий чIоагIалал цкъаи ахаззеи чIоагIагIа дола конструкционни болаташ лоаладара способаш оттаяь а. ХIаьта металлийи органически йозачa соединенейи цхьайолча монокристаллий чIоагIал квадратни миллиметра 1000 килограммага кхоач.

Лакхара чIоагIал, цIера духьала оттар, шаьра хилара, дукха яхара шоаех доахка керда полимерни материалаш хьаяра наькъаш белгалдаьда. Бакъда, лоархIам болаш да Iилма-технически карагIдаьннараш сихагIа практике чакхдахар. Производственни процессий технологи тоаелга сихле деза, белгалдоах ораторо, материалашта обработка еча лакхарча давленей техниках, экструзе процессех, тайп-тайпарча излученеех, искусственни тIехчIоагIача материалех, экхийтар хулача хана хьахулача импульсивни нагрузкех, ультразвуках, низ болча магнитни полех пайда эца беза. Управлене, бувзама, пайданера хIамаш лахара дуккха декхараш кхоачашдара прибораш елга хьинарегIа дегIадара лоархIам болаш хилар белгалдоах Iилмахочо.

Электронно - вычислительни техника вайцигара боарами из балха юкъейоалаяра темпаши тоъам болаш дац. Бакъда, хIанзе а цу хьакъехьа боккха гIа баьккхаб: хьаяьй (секундах миллион гаргга операцеш ю) чехка лоархIаш, низ бола вычислительни машинаш.

Доладеннача пхе шера вычислительни техника дегIаяра дIахо хьалха доврга. Инженерни расчеташ еш, производствана доал деча кхы а шерагIа пайда эца беза цу тайпарча техниках. ХIанз, белгалдаьккхар Iилмахочо, цхьан кристалле чоалхане электронни схемаш хьае торонаш хьаеллаеннай.

Нов. Келдыша цIи йоаккх советски физикашта карагIдаьннача лоархIам болча цхьаккхача кердачун кристаллийи газийи атомашка электронаш хувцара наькъаца радиоталгIейи сердалон талгIейи ира лостам болча пучкай генераци хилара принципаш хьаеллар да из. Цо торо лу бувзама дIоахали хоам бара торои, локацеи навигацеи нийса хилар дуккха а лакхле. Из дарца, белгалдир Iилмахочо, электроника элементаша чехкагIа гIулакх делга кхы а бIаьзза лакхде перспективаш хьаеллаенналга. Геттара зIамигача майдан тIа эIанара низ хьагулбара торо хIанзе а юкъекхухьаш я материалаш лоалаечеи, обработка ечеи, тайп-тайпара прибораш-ка, медицине.

Вай дакза даргдац, аьлар ораторо, хIанзарча естествознане хьалха латтача атомни ядрои электронни частипай физика, вахара процессай лардаш яшхара Iаламеи обществеи доал дара процессий логика, Вселенни довзар санна долча доакъошка Iилман тохкам бара лакхара боарам хьаллоацилга. Естествознане цу лостамашкара лог доахилга я вай практически вахаре дIахо а революционни толам баккхарга вай дугаргхиларах. ХIанз советски Iилмахошта хьалхашка латт халкъа боахами цун тайп-тайпара доакъоши дегIалахкара оптимальни темпаши пропорцеши оттаяра декхараш. Вай декхар да социализма экономика теоретически проблемаш тахкара боарам лакхбе, хоадам боллаш дола социологически тохкамаш дукхагIа де.

Академика ше йистевоалаш аьлар, Iилма дегIадаро вай коммунизмага гIолга сихдара керда наькъаш хьаделларгда.

СССР оборона министра, Советски Союза Маршала **Р. Я. Малиновске** съезда делегаташка доккха моаршал лу гIема низий цIерах.

КПСС ЦК-и Советски правительстваи чIоагIеи лаьрхIаи дIахьу ленински машарера никъ. ХIаьта а, йоах маршала, вай лоархIам ца бича далац США керте латтача империалистически державаша лелаю агресси лакхлуш хилара. Вай халкъеи социализма кхыча мехкий халкъийи кхерамзле лорара йоакхо еш парте деррига а ду Советски Союза оборонни низ чIоагIбара.

Советски тIема низашта, парте XXII съезд хинначул тIехьагIара юкъ тIема гIишло хьалъяра Iалъматечоалханеи къаьстта боккха лоархIам болеи дукха а декхараш кхоачашдарца ювзаенна яр, яхаш хоам бу маршала. Тайп-тайпара гIулакхаш де лаьрхIа ядерни тIема кхоачамий запасаш дукхагIа яьй, тIема низий деррига тайпаш уж дIаеттара средстваша Iалашдар чIоагIа айдаьд.

Ракетни герза принципиально керда тайпаш хьадаьд. Лоацача хача болх бе оттаяьй тIом бара тайп-тайпарча стратегически средствий комплекс. Стратегически гIулакха лаьрхIача ракетни эскарашка хьалъяьй керда, хIаьта из къаьстта лоархIам болаш а да, чехка дIа-юха яха йиш йола дукха а установкаш.

Форда тIа а лаьтта а моастагIчун объекташ хIалакьергйола стратегически декхараш кхоачашде могаргдола хинкIалхара ракеташ лелаю флот хьаяьй вайцига. Хин кIалхара старт йолеи геттара гаьна ракеташ яхийта йиш йолеи баллистически ракеташца кийчдаь керда хин кIалхара ракеташ лелаю атомни лодкаш дахадцун состава юкъе.

Вай гаьна ракеташ кхоачийтача авиаце ядерни низ а айбеннаб.

Оперативно - тактически ядерни средстваш а дегIаийхай, къаьстта гIашлой эскареи, тIема-Форда Флотеи. БоагIаш болча боараме дегIаккхилар тIема Низаш массаза а хиннача тIема средствашца а. Танковии мото-стрелковии дивизешка кхьчар кхы а дикагIа йола бронетанковии, артиллерийскии, лаьрххIа йолеи техника. ЛоархIамерча дукхача а хьокхамашта советски танкаш тIех я Америка ВIашагIкхийттача Штатийи НАТО дакъа лацархой кхыча мехкийи тIеххьарча образецел.

ВIашагI а ехка тIема низашта гIулакх дара хьайцай лакха эффективни зенитни ракетни системаши самолетий — перехватчикий авиационни комплексаши. ПВО средстваша Iалашду моастагIчун моллагIа самолеташи дукха а ракеташи тешам боллаш хIалакьелга.

Ший дикалга диллача хувцаеннай гаьна лела авиаци а. Фронтовойи, фордеи, ракеташ кхухьачеи, къаьстта тIема-транспортни авиацеи парка лоархIамегIа дола дакъа кердадаьккхад.

Эскареи флотои лични составо толамца караерзаю керда тIема техника. ДIадахача шера ракеташ кхувсала массаза а хIана дац аьнна «тIехдикеи» «дикеи» чакхдаьннад, «массехк ди хьалха толамца чакхъяьннай» хин кIалхарча хьале атомни хин кIалхарча лодкай группа дунен го боаккхаш поход яр. Цу дерригнеша а торо лу Советски ТIема Низаш вай Даьхе лорара тIема моллагIа декхараш кхоачашде могаргдолаш хиларах тешам болаш ала.

Министра къаьстта белгалду, тIехьарча шерашка Варшавски договора юкъе доагIача, вошал долча мехкий эскарашцара тIема гIулакхаш цхьана дар шерденнеи чIоагIденнеи хилар.

Вай ТIема Низаш, йоах **Р. Я. Малиновске,** тIалата вIашагIтеха дац, уж вIашагIтехад вай мехка доазонаш лорадара, вай халкъеи вайца доттагIа долча мехкийи кхерамзле Iалашъяра. Воай халкъа машарера къахьегам лорабеш сатийнеи тешам беннеи латт вай, хIаьта хIанз вай пачхьалкхе лорара «сийна поясе» хьаелга чакхдаьннача хана чIоагIагIа а латташ. Мичча бесса дале а, нагахьа санна Советски Союзаи кхыча социалистически пачхьалкхенаштеи духьала тIом хьоабе империалисташ гIорте, шеко хила езац, вай, тохаш йола хIама тIом вIашагIбеллараш хIалакбеш хургхиларах. Вай ТIема Низий низ цар бе доаллача тIехдикача герзах лаьтта Iац. Из латт эскарий лични состава уйлай низах, ший халкъа доазув доацаш из мутIахьа хиларах, коммунистически парте идеяшта мутIахьа хиларах.

Парте политически никъ, цун ленински къамий политика нийса хьалорара къаьгга тешал да Советски Союза дерригача халкъий — доккхийчари зIамигачари—экономикеи культуреи дегIаяр,—йоах Молдаве КП ЦК хьалхарча секретара **И. И. Бодюла.** Советски Iаьдала шерашка Молдаве Iалъмате боккха гIа баьккхаб экономически тIехьайисачара къахьегаш низийн хьалха латтача культурани боккхача боарамга кхоачаш. Летописашца ма аллара «дерригача хатарий наькъ тIа» илла край яц из хIанз. Республике хьахиннай бIарчча промышленни комплексаш, йоккха механизированни колхозаш совхозаш. Уккхаза арахец миллиардаш сома промышленни юртбоахамен продукци. Тхо долча болх беш 3,5 эзарнел совгIа Iилмахойн 123 эзар лакхереи юкъереи квалификаци йола специалисташ ба.

ХIара кхыча республике санна, Молдаве а Iалъмате доккха социальни хувцамаш хилар—вай мехка деррига халкъаша цхьана къахьегар, цар доттагIали чIоагIали дохардоацаш хилар да. Республика хьахинна гамхоша ший экономика дегIаярца юкъе вошал долча Советски Союза халкъаша дихьача дакъе боккха мах а бу ший декхарга лакхара бехктохам болаш а хьож, уж гIерт промышленни потенциалах юрта лардама торонехи дикагIа пайда эца.

Кердача пятилетке лерхIаш да Молдаве экономика кхы а сихагIа дегIайоагIилга. НагIахьа санна дIалахача ворхI шера республика халкъа боахама дахийта рузкъа 1,6 миллиард сом пачхьалкхен капиталовложенешта 880 миллион сом колхозийн средстваши хиннаьле, тIайоагIача пятилетке лерхI финансировани яра пачхьалкхени колхозани источникашка гIолла 3 миллиардал тIех хилийта. Тханцига хьалъергъа итташ йоккха промышленни предприятеш, электроэнерги йоаккхалга шера 7 миллиард киловатт-сахьатага кхоачаргда, хиш дехкача лаьттаь майда 220 эзар гектара шерлургья, хIанз 75 эзар йолча.

Молдави дегIаяра лакхара темпаш гуш я. ЦхьабакЪда, республика еррига тхаро торонех цхьатарра пайда эцац. Масала, юрта боахаме хьеш я маьхе йола технически культураш, баьца дараш, сомаш комсаш хьалккхера база. Шерьу хиш дехкача лаьттай майда, дукхагIа кхоачарга минеральни удобренеш лаьрхьIа йола техникеи. Бакъда, уж планаш кхоачашъелга сецаду юрта боахама продукци яккхарал тIехьаюсаш кхачан промышленность хиларо. Колхозашеи совхозашеи продукци йоккхара гIулакх проблема хинна дIаэттад. Из проблема ше къовстаргъя хьежаш я.

ДIахо оратора дувц, парте идеологически болх айбе безаш хиларах. Цо белгалдоах цунца дийза Советски Союза дерригача халкъий къаман курал йола революционни исторически даташ торжественно дездела, предложени йоалаю 30 декабрь — Советски Социалистически Республикай Союз вIашагIъелла ди дездела юхаметтахоттаргъе.

Советски общества сийлахь боккха толам ба, йоах нов. Бодюла, цхьадаш чIоагIлуш дегIадоагIаш дола халкъашта юкъера доттагIал — социалистически пачхьалкхен низа лард. Молдавски халкъа ший вахар сийлахь - доккха эрсийи, украински, кхычеи халкъашца цхьана цхьан пачхьалкхене хьалду 150 шу совгIа да.

Оратора цу дешашта съезда делегаташа жоп лу чIоагIа тIоараш тохарца.

Дош лу, съезда дакъа лоацараша бIайхача безамца тIаицача, Югославе коммунистий Союза Исполкома члена, ЦК секретаря **Александр Ранковича.** Югославеи Советски Союзеи халкъий доттагIал кIоаргIлуш а чIоагIлуш а да цхьатарра бокъо йолаш къахьегареи, вIашин дувцар кхетадеши, вIаши тешам болаши хилара уйланца, йоах цо. Югославе коммунисташи дерригна къахьегамхой гIабаха ба цу тайпара вай мехкашта юкъера гIулакхаш дегIадоагIаш хиларах.

Хьашташи де лерхIари вIаши юкъа хиларна доагIаш да керттерча дунен халкъашта юкъерча гIулакхаш мах белга эггара хьалха, тIемеи машареи, колониализм дIаяккхареи, империализмеи неоколониализменеи духьала лоаттабеча къовсама, вIаши цхьана дахара политикан, хIанзарча дунен кхы керттерча проблемий дешаш къоастадела гарга долаш, е цхьатара долаш вай хилар.

Оратора хьахойт дунен халкъашта юкъера юкъара хьалаш тахкаш дагадоалаш, машара гIулакха цIенхьашта кхерам тувса дунен тайп-тайпарча доакъошка вIашагIлетара къаьнара яраш йолаши юкъерча активизаци еши моттигаш хилар дагадоалаш ше хилар. Дунен халкъашта юкъера хьал иштта талхара керттера бахьан доал, йоах цо, гIойха, цхьакха а хIаман лоархIаш цу бахьан шаш халкъийн пачхьалкхений политически экономически кортамукъа хилари цхьатарра бокъо йолаш цхьана къахьегалеи соцаде е дIахо да дахийтара духьа неоколониалистически низаш реакционни гIозараши кхыча мехкий гIулакхашта юкъе гIертарах.

Вьетнамера США агрессии Азеи, Африкан, Латински Американ мехкашкара интервенцеши путчаши, цар чурча гIулакхашта юкъе гIертар цу планий цхьа дакъа мара дац.

Югославе Коммунистий Союз геттара чIоагIа духьала а лаьттай латта а латт империалистически агрессе политикана, Вьетнамачи халкъой кхыча дерригача халкъашеи шоай чехкаш-дизза шоай лоIамаш хилара лоаттабу къовсам бизза хьаллоац.

МОСКВА. Съездий Кремлевски Дворец. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гIа съезд.
СУРТА ТIА: съездий Кремлевски Дворецa фойера делегаташ (аьдехьара аьттехьа) Сийлахь-боккхача Даьхен тIема ветеранаш Советски Союза Турпал М. Кантарии Советски Союза маршал И. Коневи.
Е. Кассина сурт.
ТАСС фотохроника.

Югославе коммунистий Союза, йоах дIахо нов. Ранковича, хIанзарча хана дунен халкъашта юкъерча отношенеш керттера дош лерхI машар бахьан долаш лоаттабу къовсам, цаI вокканна кара хиларен цхьатарра бокъо йолаш хиларен дерригача тайпашта духьала къовсам лоаттабар, цунца цхьан цох латт вIаши цхьана дахара дош а. Мадарра аьлча, машаре цхьана дахилга халкъашта доахкачен тоIадечеи халкъашта юкъера машар боацаш, шоай лоIамах долчеи цхьатарра бокъо йолчен халкъашта юкъера машар ба. ВIаши цхьана дахара политика дIахьаро, белгалдир нов. Ранковича, лерхI эггара хьалха халкъашка корта мукъал бахьан лоаттабу къовсам хьал лацар, хIаьта иштта из гIо вахаре эшаш долча Азеи, Африкан, Латински Американ дегIайхача мехкашта экономически хьыдолеи гIо делга, уж хьаллоацилга.

Дунен халкъашта юкъера вIашлухьаленаш массане а юкъара тIом хьоабара наькъаца дIаяха тIадерза яхилга революционни прогрессивни демократически низий бокъонца болча низеи царна дуьлургдолучни бизза мах ца бар да. Советски Союзи, кхыдола социалистически мехкаши, дIакхетадаза долчеи машар безачеи кхыйолча пачхьалкхенашеи халкъаш, термоядерни тIом бе хьалхьедара тIагIертта духьала, хIаьта иштта агрессивни империалистически гIозараш дIакъоастадара тIадерзадаьча низашта хьагойт кортамукъал езача адамлен хьашташ дIадехари, хIаьта машареи прогресси гIулакха юкъе хоалуш дола дакъа дуллалга а долга.

Сона лоьра, деза новкъостий, йоах оратора, цIаьхха а белгалде, дагадари опыти дIахо а йовзийтар шердара, социализм дIахо дегIайоалаечча вIаший къахьегар вай наха карагIдаьла дика гIулакхаши царна духьала уттта халонаши вIаши йовзийта шинна а оагIорахьара вай герташ хилар вай партешта массаза а эшаш социалистически Югославеи Советски Союзеи халкъа юкъера доттагIлеи цхьатарра бокъо хилари дегIадара керда стимул луш хилар белгалдаккха.

Ший къамаьл чакхдоалаш Александр Ранковича Советски Союза Коммунистически парте сийна, Югославеи СССР-еи халкъашта юкъерча доттагIлени цхьана къахьегареи сийнашта, машареи социализмаи сийна хоастам бир.

Съезде дакъа лоацараша чIоагIа тIоараш а тохаш трибуна тIа воал Чили компарте ЦК Генеральни секретарь **Луис Корвалан.**

Луис Эмилио Рекабаррена тха партий йиллача хана дена, шовзткъа совгIа шу да тхо Советски Союза Коммунистически партеца белаж белажех теха доагIа. ХIаьта цунца ба тха партеш революционни курала хьаст, болхлой класса принципаштен хьаштатен чIоагIале йолаши мутIахьен хилара тешаш, монолитни цхьоагIон лард.

Цхьаьне а цхьанна хIамо а — моастагIий тийшачабалха, национализма вируса, цхьаькха а тIагIортара, историе мичча бесса гола тохара, йоах оратора, мега а дац е могарг а дац сийлахьча Советски Союза Коммунистически партеца тхо дувзаш бола болата бувзам хоадабе.

Тхо низ кхобеш дац ерригача коммунистически партешцара бувзам чIоагIбара. ТIехьарча тха XIII съезде вежарашка йолча партей 34 викал дерригнешта а холуш дикеи хьалха хинна китайски новкъосташцара, тха гIулакхаши цхьан ухх сахьате практически хьыда да. Массанена а ховш оаха дIаьхьнай 1966 шера Московски Заявлени оттаеши кулгаш яздеши вай массане а тIайцача вIаши леладеча гIулакхашта юкъе ца гIертареи партей цхьатарра бокъонаши шоай лоIамах хилара принципаши боармен, ларда тIа уж гIулакхаш юхаоттадеза тхоаш кийча хилар.

Оаха хьаллоац КПСС ЦК отчетни доклада тIа новкъоста Брежнева йоалаь партешта юкъерча гIулакхашца гегемонизм хилийта йиш яц яха уйла. ХIара коммунистически парте белгалду ший никъ, хIаьта массане а юкъара никъ — из берригаш а дакъа лоацаш а болаш оттабе йиш йола никъ.

Латински Америке халкъашта хов эггара чIоагIагIа йолча оакхарий формашкахь берзаш йола янке империализма агрессивни политика яхар фуд. Кубеи Доминикански республикеи цу политика юкъарчал доацаш хинна жертваш я. Джонсона аьнна цIи йоаха доктринан американски юкъера низаш хьадара планашеи хьахьокх дерригача латиноамерикански мехкий суверенитети шоай лоIамах хилари цIенхашта кхерама кIал латтилга.

Латински Америке айлуш латтача революционни талгIена хьалхашка, США доал дераша хьаьлар, керда Куба хьахулийтаргъяц шоаш, аьнна. ХIаьта а царна хетар ца хулаш хьахургъя шоллагIа а кхоалагIа а Куба! Материка тIа дола мехкаш миссел хьахургъя уж!

Оратора дувц Чили Коммунистически парте халкъа хьашташ бахьан лоаттабеча къовсамах. Палаташи мела оагIонаши хиннаяле а ше беча балха тIа лоархIамера толамаш даьхад парте. Цох хиннай мехка чIоагIа лоархIа парти. Цунна хетачунни балхеи лоархIаш ца беш Iе йиш яц цхьанне а. Мехкара хьал цига болх беча партена ховчул дикагIа хац цхьаннена а. ХIара парте ший опыт я, хIара парте декхар да кхычар опыта тIа Iомалар, коммунистически доаллача зделаца ший опыт кхычарна дIаялар, цхьаннена а урокаш дала а ца гIерташ.

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа).

КПСС XXIII-гIа СЪЕЗД

(Йистедоалар. Долалур 2-чей 3-чей оагIош тIа).

Оаха лерхI, коммунистически партейи дерригача революционни низийи гIулакхий цхьоагIо хьаувттача дешаех барт ца хиларали цар тайп-тайпара мах барали низ болашагIа хилар, цунца цхьана барт ца хилар моллагIча беса ира дале а.

Вьетнаме ди долаш Чиле бийса хул. Ханое е Сайгоне вахачоа тха мохк лаьттан кхыча миIинге, фордашта дехьа ба. ХIаьта а Вьетнам Чилина мел гаьна яле а, лаьттан кхыча миIингашка санна, цига яйке империализма оакхарий хьисаперча зуламашта кIоаргга эгIазло кхайкаешн гоама долаши да, хIаьта вьетнамски халкъа турпалерча къовсамо доазув доаццаш дог гIоттаду.

Саг кортамукъа ваккхара юкъе Советски Союзо дихьа дакъа Iалаьмате доккха да — йистевоал **Луис Корвалан.** — ХIаьта эггара лоархIамегIара цун дакъа — коммунизм хьалъелга да. Коммунизма идеиш, цун практически масал дIахо а хоадам болаш влияни еш хургда дерригача мехкий миллионаш болча къахьегамхой сакхетами хьинари айдара.

Съездий Кремлевски Дворeца чу хоз пионерски горнай илли. Къоначa ленинцаша бахкийтараш ура а этта тIаэц делегаташа. Iалаьмате йоккхача зала юкъамоттигаш хьалъюз цIе пионерски галстукаш йоахка кIай кочамаш тIаювхача, йоаржаь пионерски байракхаш бе йоахкача бераша.

Вай берригача мехка гIолла лийнад шоай дикагIа дола гIулакхаш къонача ленинцаша дIаяздаь книжка-эстафета. Из чIоагIача лоархIамера том—пионере съездага дола рапорт Iодиллар президиума истола тIа...

Бераша моаршал лу делегаташка. Цар йоах къонача ленинцаша эггара чIоагIагIа тIакхувш дар—«Ленина санна дешалга» Ленина санна къовсам лоаттабелга, Ленина санна сийлахь - доккхача гIулакха мутIахьа хилар!»

— Къона пионераш! Оал председателал деш волчо, — Коммунистически парте гIулакх бахьан къовсам лоаттабе кийча хила!

— Массаза а кийча да! — Жоп лу зовнерча берий хоро...

— Съезда сайрийнара заседани дIакъовл.

* * *

МОСКВА, 2 апрель. Машарах, парте, Советски пачхаьалкхен машаречра арахьарча политиках дийцар тахан **Д. Ф. Устинов** председатель а волаш хьайийлача съезда заседане кхыча мехкашцарча гIулакхий министра **А. А. Громыкос.**

Советски мехка доттагIашта, йоах цо, цIена дог-уйла долаш волча моллагIча сага а, вай планаш — хьадийла книжка. Царна хов, совнагIа яьккхача промышленни юртбоахамен продукце, советски наьха хьалторо лакхъяра хIара процент, культура даькъе хIара карагI мел даьннар, Iилмо керда гучадаьккхар халкъий машари паргIатои бахьан долаш лоаттабеча къовсама тараза оаркхилга чу дулларгдолга.

Арахьарча политика — машар безачеи агрессивнии — шин лоаттама вIашдухьале къаьстта хьагучаьннай Вьетнаме латтача событешца дувзаденна. Вьетнаме США-с леладу гIулакхаш — из я йоккхагIа йолча империалистически державо хьоаль агресси.

Доазол дехьа, къаьстта а США, каст-каста ду хаттар: тIалаттача хьала кIалхардовргдола а Вьетнамера тIом социйтаргбола а никъ фу дича лохалургбар? Цу хаттара жоп дала дукха хала дац — Вьетнамера ший бIунаш арадаха, гIаьрахой гIулакхаш сов чехка соцаде деза США-с.

Советски Союзе арахьарча политически гIулакхашта юкъе къаьстта моттиг дIалоац Европо. МаIанаш дукха долаш я европейски кхерамале, хIаьта керттерчарех цаI — германски проблема, нийсагIа аьлча, германски агресси юха хургйола хьалаш цIендаь дIадоахилга. Цу юкъе гIолла, белгалдоакх министра, ФРГ тIагIорттадаь дувц ядерни герза тIакхача бокъо я бундесвера яхаш. Цхьабараш кхыметтел вай кхераде а гIерт, нагахьа санна реваншисташа яхар ца дойя, Малхбузен Германе керда Гитлер гучавала мег яхаш, хьакхайка а деш.

ЦК отчетни доклада тIа, делегаташа даьча къамаьлашка, вежарашха йолча партешкара яьхкача делегацей кулгалхоша яьча заявленешка ФРГ правительстванеи царца барта а болаш гIулакхаш леладераштеи дIатховлда яхаш баьча бирсача а цхьабакъда, нийсача а хоамо фийлал совъяккха еза машара йоакхо еш волча хIара сага.

Кагирхой — мехка кхоане, цун догдоахийла. Съезде даь дукха къамаьлаш цар чIоагIа уйла еш, уж хьалкхебара, цар къахьегама, образоване, салаIара йоакхо еш дар. Цу проблемашта хетадаь дар ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара **С. П. Павлова** даь къамаьл.

Оратора чIоагIа уйла тIаяхийтар кхувш боагIарашца беча балха, хIанзалца хьа, халахете а, кхувш боагIарашта кхетам балара Iилманца вIаштIехьъяьккха система, цу лоархIамерча проблемах къаьстта периодически изданеш ца хилар, кхувш боагIарашца болх бара йола материальни торонаш кIезига хилар белгал а доаккхаш.

Оратора дIахо аьлар, шийх боккха тешам беннарг лоархI комсомоло 23 шерага кхаччалца ха йолаш бола кагирхой ВЛКСМ-е гIолла мара парте дIачу ма ийболба аьнна КПСС ЦК енна предложени. Ший къамаьл чакхдоаллаш цо съезда дош лу, парте гIулакха шоай дерригa низаш, хIаьта нагахьа санна эше, шоай са а дIадала советски кагий нахи мехкарийи кийча хиларах.

Гвоздика яхача цIеча зизай букеташ мархIа а йоахкаш баьхкар зале тахан Iуйрийна кхалнах — съезда делегаташ. Из «къайле» гучаялар председателал деш волчо съезда президиумага дена письмо Iодийшачул тIехьагIа:

— Оаха, кхалнаха, Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда делегаташа дег тIара баркал оал съездий Дворeце зизаш дайтача французски новкъосташта. Берригача кхалнаха дег тIара лов лаьттан тIа машари доттагIали хилар. Массаза а цIе гвоздикаш тIадувлда дерригача лаьтта, цIаккха а атомни ала ма хилба. Даькъала хилба машар!

Съездага моаршал луш бар тахан делегаташеи хьашашеи безаме тIаийца Германе Коммунистически парте ЦК хьалхара секретарь **Макс Рейман,** США Коммунистически парте делегаце кулгалхо **Генри Уинстон,** Аргентина Коммунистически парте председатель **Викторию Нодовилья,** Австрале Коммунистически парте ЦК председатель **Ричард Диксон,** Греце Коммунистически парте ЦК хьалхара секретарь **Костас Колияннис,** Уругвая Коммунистически парте ЦК хьалхара секретарь **Родней Арисменди.**

Шоаш гIулакх ду Iаьсий цаI дIа ца къастийташ, онда хургдолаш хьалкхедара дика къахьег Сунженски района «Победа» яхача колхоза П. И. Локтев заведующи волча ферма Iаьсий леладераша.

Iаьсий кхедераша доагIа гIулакх лоаттадеш дика Iунал дарах Iодаьча Iаьсех 99,4 процент хьалкхедир цар дIадахача шера.

Бакъда Iалаьмате хала а дукха хьинар эшаш а болх ба доахан дахкача отделенерча дояркай бар. Iаьсашта ткъо ди даллалца гIулакх де деза цар. Цу бехктокхамерча декхарех дика лоархIабу доаркаш Багдашкина Марияи Воградова Антонинеи. Цхьа Iаса дIа ца къастийташ, планах дийнахьи буси 500 грамм дулх тIакхетийта дезача 550 грамм тIакхетийташ 468 Iаьса гIулакх даьд цар укх шера.

Сурта тIа: Iаьсий леладер Багдашкина Мария Савельевна Iаьса шура хьокхаш йоалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС XXIII-ча съезда балхах дувц кхыча мехкий кепа йоазоно

ВАШИНГТОН, 2 апрель. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Штатий столице дIахо а чIоагIа уйла тIаяхийта теркалбеш ба КПСС XXIII-ча съезда болх.

Столицерча газеташа къаьстта белгалдоах СССР Оборона министра Советски Союза Маршала Р. Я. Малиновске съезде даь къамаьл. «Вашингтон ивнинг стар» яхача газето хьалхарча оагIон тIа кепа теха арадаьккхад тамашийнача тайпара лоацдаь министра къамаьл. Газето белгалйоакх укх тIеххьарча шерашка Советски Союзо ший ядерни арсенал дикка сов а яьккхай, хIаьта из моллагIча агрессора хIалаквеш хIама тоха низ кхоачаргболаш а я аьнна Р. Я. Малиновске яь заявлени.

Съезда балхах йолча отчета тIа «Вашингтон посто» хоам бу моаршалаш телаш доазол дехьарча коммунистически болхлойи партей викалаша деча къамаьлех лаьца.

УЛАН-БАТОР, 2 апрель. (ТАСС). КПСС XXIII-гIа исторически съезд хьалхагIа а санна номер цаI йола событи я Монгольски Халкъа Республике, яхаш хоам бу МОНЦАМЭ агентства.

Ахене тIа съезда материалаш тIайолаш йолча таханарча «Унэна» номер тIа кепа техай съезда делегаташа а, хIаьта иштта съезде баьхкача доазол дехьарча хьалшаша а даьча къамаьлий изложенеш.

КПСС XXIII-гIа съездо тIаэцаргйола, советски кердача пхе шера плацах йола Директиваш Советски Союза экономикеи культуреи дIахо дегIакхувлара боккхача лоархIаме хинна ца Iеш, дунен халкъашта юкъе чIоагIа лоархIам болаш я дунен ерригача социалистически система экономика чIоагIъяра гIулакха а, — язду «Циэн» яхача газета тIа Монгольски пачхаьалкхен университета ректора профессора Н. Содиома.

Батсумбэрски госхоза председатела, МНР къахьегама Турпала Д. Дарамжава «Унэна» тIа язду: «Тхона, юрта боахама къахьегамхошта, къаьстта хьаштдолаш я советски юрта боахама даькъера, къаьстта а лаьтта леладареи хьайбай боахам лелабареи даькъера планаш. Оаха лаьрххIа Iомаю съезда материалаш вай массаза а советски наьха хьокхамгареи йIаьхийча опытагареи Iомалуш хиннадаь а Iомалургдоландаь а».

ПРАГА, 2 апрель. (ТАСС). «Форумо эггара хьалха ший уйла тIаерзаяьй хIанзарча хьаьдача дешашта. Делегаташа массава раьза а волаш къоабалбу КПСС Централни Комитета политически никъи политически гIулакхаши, марксизма-ленинизма чIоагтIача принципий ларда тIа латта парте генерални никъ», — язду «Руде право» яхача газето ше КПСС XXIII-ча съезда балхах луча отчета тIа.

Пражски вокх газеташа отчеташ тIа белгалдоах, вежарашха йолча партей викалаша съезде деча къамаьлаша дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи боламе КПСС авторитет йоккха хилара тешал деш хилар. Уж къамаьлаш, белгалдоакх кIиранна цкъазза арадувлача «Обрана лиду», шоай гIулакхаш пролетарски интернационализмаи принципаш тIа шоай гIулакхаш вIаштIехьдоахаш йолча дукха а дукхагIча коммунистически болхлойи патрей цхьоагIо хьахьокхаш да, яхаш.

«Красный молот» завода литейни цехе къахьегаш ва коммунистически къахьегама ударник Астамиров Iаддал. Съездо болх беча деношка къахьегама вахте а этта смена нормаш 120 процент кхоачашъю цо. Квартала план 24 марта кхоачашйир цо. Планал совгIа арахийцар 30 тонн болат.

Цехерча агитатораштa юкъе дикагIчарех ва нов. Астамиров. СалоIача хана съезда материалаш веш цо болхлошта. Пхе шера планах кхы а дикагIа къахьегеи ший балхаца бувзам бола институт чакхъяккхеи лерхI Iаддалас.

Сурта тIа: сталевар I. Астамиров. **М. Пашкова сурти тексти.**

ТХА КХОАНЕН УЙЛАШ

Дахача шера йиълагIча квартале Советски Союза мехдаьтта чакхдоахача предприятешта юкъе яьржача социалистически яхьа итогех хьалхара моттиг яьккхай Грозненски крекинг-заводо. СССР - а Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх хьакхаьчай крекингисташка.

Парте ткъаь кхоалагIча съезда сийленца накъа дахара яьржача яхьа инициатораш шоаш хиларга хьежжа толамца кхоачашдир мехкдаьтта чакхдоахараша съезда хьалхарча яхье тIаийца хинна социалистически декхараш. ЛерхIаш хиннaчул хьалхагIа, 26 марта баьлар уж квартала план кхоачашъяь. Задани кхоачашъярах бола хьалхара хоам хилар 22 марта нов. Петров Виктор керте латтача № 1 йолча цехера. Царна тIеххьа - тIехьа яьлар № 3 йолча цеха коллектив (начальник—Костерин). Дика бир болх энергетикашеи лабораторе болхлошеи.

КарагIдаьнараш нонагIо дале а къахьегамхоша дика кхетаду пайда эцанза торонаш кхы а дукха йолга. Къаьстта сихбелар торонаш гучаяхара болх халкъа боахам дегIабара пхе шера планах йолча Директивай проект ювцача хана, хIаьта съезда материалаш араювла йолаеннача хана дена кхы а чIоагIагIа теркам тIабахийтаб цу гIулакха болхлошеи инженерно - технически болхлошеи. Дукха предложенеш тел цар болх тоабара хьакъехьа.

Цхьайола предложенеш чоалхане а балха юкъехкухьаш дукха къахьега дезаш а я, вожаш капитальни вложенеш ца эшаш юкъейоалае йиш йолаш я. Масала, № 1 йолча цеха инженераша кийчъяьй каталитически крекинга установкана реконструкци яра предложени. Цу тIа гIолла лакха дикал йола автомобильни бензинаш арахецар дикка совдаккха йиш хургья. Цхьайолча аппаратий конструкци хувцара предложенеш а я цу юкъе.

ШоллагIча цеха технологаша лаьрхIад мехкдаьтта комбинированно чакхдоахача установкашкара эIамагIа йолча пишкий низ лакхбе. Итт процент лакхъергья цу гIулакхо установкай овсарле.

Дукха да завода энергетикаша де лерхIараш а. Доагор кходара хьалаш Iалашдеш йола, таханарча ден толашагIа йола форсункаш оттае лерхI цар технологически установкашка йолчарна меттел. Иштта завод энергеца Iалашъеш йолча система реконструкци яра уйла еш а ба. Из хIанад аьлча тIеххьарча шеращка дукха балхаш даьдар энергетически боахама низ лакхбеш къаьнарча конструкцех дукха пайда луш йоаца парови насосаш дIа а йоахаш хIанзара электроприводни яраш оттаеш. Бакъда, из дерригa деча хана теркалдаьдац энергопитающи система низ лакхбара гIулакх. Цудухьа хIанз энергетикаша из кхоачамбоацар дIадаккхара белгала наькъаш лех, юкъекхухь пайдане предложенеш.

Гучайоахаш латт доал во дар баьхьан долаш зе деш йола моттигаш а. Цхьаккха бахьан доацаш помещенеш йIоахъеча лелаю чакхъяккханза йола Iы, чакхдаьккхар е кхыметтел конденсат а леладе йиш йолашехьа.

Уж а кхыйола а предложенеш таьхка а тохкаш а ба специалисташ, царга хьежжа эшаш йола мероприятеш вIаштIехьяхара, уж балха юкъейоалаергйола ха а коллективаш а хоадаеш.

Съездо гIоагIъергйола халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планага хьежжа завода коллективо хьажа а хьежа тоаяьй хьалхагIа 1966—1970 шерашта оттаяь перспективни план, кердача плано продукце дукхагIа яккхарал совгIа цун дикал лакхъяр чIоагIа теркалду. Заводе йийцай тоаяьча плана массехк вариант. Царех цхьанне лерхI термически крекинга установкех цхьаннена, лохача сортах дола автомобильни доагор доахачунна, мазута вакуумни перегонка ергйолаш реконструкци е. Иштта хьалъергья керда каталитически крекинга установка а.

Дерригa лаьрхIача пятилетка шерашка хIанзарча ханаца нийсдича 2,5-зза дегIадоагIаргда автомобильни бензинаш арахецар, лохача сортах дараш кIезигагIа а хецаш. Пхезза дукхагIа арахецаргда лакха дикал йола дизельни доагор. Пхе шера халкъа боахам дегIабара плана маяххара да из.

1965-ча шераца нийсдича 15 процент лакхлургда валови продукци арахецара хьокхамаш. ХIаьта Директиваш араялалехьа лерхIаш хиннaчунца нийсдича 10 процент лакхагIа да из.

ХIанз укх сахьата завода коллективо шийна хьалхашка оттадаьд шера план толамца кхоачашъяра декхар. Цхьайтта ди хьалхагIа кхоачашъе лерхI цар из задани.

Цхьаькха а боккхача лоархIаме дола гIулакх да крекингисташа укх шера чакхдаккха дезаш. ШоллагIча ах шера сентябрьски пленуме йийца планироване керда система балха юкъейоалае болалургба заводе. Из доккха сийлен гIулакх толамца чакхдаккхара хьалаш кийчдеш я завода ерригa коллектив.

Р. МАРТИРОСОВ,
крекинг - завода экономически дешаех вола директора заместитель, керттера экономист.

Хьайбаш леладерий къахьегама гIулакхаш

Ерригa хьайбай продукташ пачхаьалкхенга йохкара хьалхарча квартала план толамца кхоачашъяьй республика колхозийи совхозийи фермашкарча болхлоша.

Хьалхарча квартала итогаша дог тешадеш хьахьокх, дIахо дулх, шура, фуаш дукхагIа хилийтара эша ерригa торонаш республика боахамий йолаш хилар. Цох тешал ду укх даннеша: дIадахача шера цу ханаца нийсдича 25 процент дукхагIа дулх дехкад пачхаьалкхенга, шура — 11 процент, фуъаш шин миллионал совгIа.

Пачхаьалкхенга ерригa хьайбай продукташ йохкара хьалхарча квартала план толамца кхоачашйир Ачхой-Мартана, Ведана, Гудермесски, МалгIабика, Наьсарен, Ножай-Юрта, Сунженски, Урус-Мартана, кхы массехк районий боахамаша.

ДIадахача шера хьалхарча квартале приемни пункташка деннaчул 1,7-зза дукхагIа доахан дIачуденнад укх шера Наьсарен, Урус-Мартана боахамаша, хIаьта МалгIабика района боахамаша пачхаьалкхенга йохка шура 48 процент совъяьккхай.

Цхьабакъда, массенахьа а яц дог гIоздоахаш дIаяхача квартала итогаш.

Пачхаьалкхенга шура йохкара план кхоачашъянзар Грозненски района колхозашеи совхозашеи. Къаьстта дукха тIехьайисай № 2 йола совхоз. Цо 77 процент, Ермоловски совхозо — 85 процент мара кхоачашъяьяц план, «Новый быт», «1 Мая» яхача колхозаша — 94 процент, «Советская Россия» яхача колхозо — 89 процент.

Дулх тIаккхетара план кхоачашца еш дисар Советски, Сунженски, Шелковской района доахан кхоаба боахамаш.

Доккхийи бехктокхамерен декхараш тIалатт хьайбаш леладераштa. ДIахо йодача хана дулх, шура, фуаш дукхагIа хилийта декхарийла ба уж, дукхагIа долча даькъе продуктивность лакхъярца, хIаьта иштта хьайбаши коа тIара оалхазараши дукхагIа дебадарца.

Укх шера хьалхарча ах шера план толамца кхоачашъяра хIара дийнахьа керда хьокхамаш даха деза республика фермашка.

ЦХЬОАЛАГIА АПРЕЛЬ ХЬАТIАКХОАЧАШ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА 1966 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(хьалхарча квартала планах процентащца)

	дулх	шура	фуаш
Ачхой-Мартана	129	111	132
Ведана	143	136	224
Грозненски	109	97	109
Гудермесски	160	120	138
МалгIабика	133	123	194
Надтеречни	111	106	162
Наьсарен	140	120	123
Наурски	180	100,6	148
Ножай-Юрта	182	136	165
Советски	71	116	161
Сунженски	129	102	122
Урус-Мартана	119	120	121
Шаьла	108	118	114
Шелковской	109	113	134
Ерригача республике	121	107	121

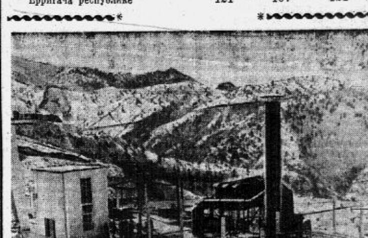

Ташкентагара 60 километр гаьна уле Узбекистана боь болча маталлурге юкъмоттиг — город Алмалык. Цо доккхаш деча Алтынтопкански полиметаллически комбинато тIа-тIа дукхагIа даш, цинк, цIаст, химически продукци тIемехка. Укх тIехьешка шерашка шоаша алсамдаьккхаш укхаза руда доахкилга. Яхь юкъе хьалхарча моттиг шийга кхоаб коммунистически бокхшашта коллектива цIелевча Курганшинкански рудникa.

Сурта тIа: Курганшинкански рудникера обогатительни фабрика кхоачалу руда.

Г. Пулана сурт. ТАСС фотохроника.

ТIИРКА АРЕНАШКА

ХIанз, сийлахь-йоккхача Коммунистически парте XXIII съезд болх беш йолча деношка, дерригa советски халкъ къахьегама вахте латтача хана шоашкара доагIа дакъа лоаш ба Наурски района «Терский» яхача совхоза жа лeладераш.

Пятилетка кердача шера хьалхарча квартала пачхаьалкхенга дулх дохкара план ткъестлагIа март хьатIакхоачаш кхоачашъяьй совхоза коллективо. 120 тонн дулх дехкад хьайбаш леладераша. Цу толамна уггар доккха дакъа Iуна Авдуев Атабе бригада коллектива къахьегаш.

Совхоза централни усадьба контора хьалхахь «Моаршал да хIара бIаь жийна тIехьа бIаьшха тIемакхош болча дикагIа волча воккхагIа жа Iуна Авдуев Атабена» аьлна, хьаьтеха Довзур доьл. Совхоза жа Iушта юкъе эггара дикагIа бола хьокхам ба из.

22 шу да шийна дукха езаенна говзал Iома а яь хьайбай боахаме Атабе болх бу. Йоккха опыт йолча цунна дика бовз ший болх. Ший бригадерча эIамагIа болча жа Iушта къамаьрша дIайовзийт цо ший опыт.

Иштта тIагIертта болх барца, жена доагIа гIулакх дарах шерагара шерага хьоккамаш лакхдеш хьайоагIа цун бригада коллектив. ДIадахача шера дикача толамаша чакхдаьккхар цар юртбоахама 100 бIаьй жийна тIехьа 132 Iахар хIаэра хьаьккхебир.

Пятилетка тIехьа шера хIаьр 100 бIаьй жийна тIехьа 135 Iахар хьаьккхебе декъахка.

Тахан цар желашка хиннача 10 йиш и мишта оарцагIа хьайбай бригада уж декхараш хьоахчамда-

Дика лостам болаш паргIата я желашка. ЦIена кIалхьарцар, шортта силос, йол, концентраташ я ферме. Доакъарца дика Iалаш дарал совгIа Iулашцара жа а дикагIча фух — тайпах хилийтара а дукха къахьег жа Iуша. Цудухьа кхоккха, биъ-биъ, пхиъ Iаьхар беш дукха жа да. ЦIи хезача воккхагIа волча жа Iуна социалистически къахьегама турпалхочо нов. Эсмухамбетов Наурле баьккха толам а иштта ба. Цуна тIехьакхе уйла йолаш ба Атабе бригада жа Iуй Магомадов Юсап, Албеков Зама, хьыбараш.

Цхьа устагI дIа ца къастийта деррига жа Iангара дахьад бригада до. Дика тоадена жа ба.

Белгалдаьккха доагIа иштта беркате къахьегама мел эша хьлаьна ферме Iалашдех хилар. Жа Iушта лаьрхIа йохкабаш бераш диха, хьатIайоаIлашна электрическа.

— Тхона эшаш дола хьалаш долаш да, тха дика йоакхо ю совхоза кулгалхоша,—йоах бригадира Авдуев Атабе.

Халкъа боахам дегIабоалабеш толамаш дахарах Нохч-ГIалгIай республика Ленина орден еннача хана белгалбаьккхар Атабе къахьегам а. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Знак почета» яха орден елар цунна.

— Сона орден ялар, духхьал са цхьанне къахьегама мах бар хинна Iац, са новкъостий а дакъа да цу юкъе, йоах цо.

Денал долчарна, халонашта тIехьашка баргбоагарашта мара шийх беркат дIацу яц Тирка аренаш. ХIаьта царгара из беркат хьадакхка ховргдарех а ба Атабии цун новкъостий.

Парте XXIII съезда цхьа Iаьдар дIа ца къастийтад накъа бахкхаб уж.

Т. ТУГАНОВ.

КЪАХЬЕГАМХОШТА— ЛЕРТТIА ГIУЛАКХ

ХIанз юртбоахама къахьегамхой сихбенна кхашкара балхаш деш ба. Хоза хетт царна шоай салоIам лерттIа вIаштIехьбаьккха хилча. Из кхета а деш кхашкара балхаш дечарна гIулакх де автоклуб кийчъяь культура министерства методически кабинето. Укх деношка из хилар Ачхой-Мартана, Наьсарен районий юртбоахама къахьегамхой болча. Автоклуба болхлоша «Сийлахь-йоккха Даьхе...» яха кинофильм хьекхар, цул совгIа сердала-оаза газет арахийцар, керда журналаши газеташи дийшар, КПСС XXIII-ча съезда материалех лаьца дийцар, гойтара агитаци кийчйир.

Цу дерригнел совгIа моттигерча клубашта методически новкъостал ду культура министерства методически кабинета автоклубо. Культпросветболхлошта консультацеш ю, дикагIболча культура болхлой опыт ювц. Иштта кхы дIахо а. ХIанз «Технически средстваех пайда эцар» яха республикански семинар кийчъеш я автоклуба коллектив. Цо дикка новкъостал дергда культпросветучреждений болхлошта шоай болх боагтIача боарам тIа баккха.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР-а культура министерства воккхагIа вола методист.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ЛадувгIа

5 апрель, 1966 шу.

РАДИО: Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладархо яха передача (эрсий меттала). 6.45 — РВ—23 яхача станце гIолла а УКВ — цхьоалагIча программе гIолла а ашараш. 6.45—Горсете гIолла хоамаши музыкальни антракти. 7.10—«Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 8.10 — ЛаьрхIа долча кердача хоамий арахецар. (нохчий меттала). 8.20 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 8.45 — Ашараш. 8.50—ЛаьрхIа долча кердача хоамий арахецар (гIалгIай меттала). 16.00 — Радио солисташ микрофона хьалхашка. 16.45— Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москвера трансляци. 17.10 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.25— Индустриальни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала). 17.40 — Ашараш. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.00— Москвера трансляци.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — Документальни фильм. 12.20—«Райнис в Слободской ссылке» яха художественни фильм. 12.40 — Лоацаметражи фильмай сборник. 18.45 — Телевизиони кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Рационализаторех дола дувцар (гIалгIай меттала). 18.50 — Советски Iаьдал лаьнна 50 шу дизарга. Граждански тIема доакъашхоша дувц. 19.05 — Английски метта урок. 19.25 — Школана новкъостала. Шолохова «Поднятая целина» яхача романах. 19.55 — Телевизиони кердадараш. 20.05 — Документальни фильм. 20.30 — «Чрезвычайное происшествие» художественный фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революционная проспект 7/64.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

СФ04163. Заказ № 1711.